

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Dominik SIMON

**Historické a současné vodohospodářské objekty
v povodí Pokratického potoka**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Renata PAVELKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2019

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Dominik Simon (D160558)
- Studijní obor:** Geografie (kombinace SV-Z)
- Název práce:** Historické a současné vodohospodářské objekty v povodí Pokratického potoka
- Title of thesis:** Historical and contemporary water management objects in the catchment area of the Pokratický potok
- Vedoucí práce:** RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.
- Rozsah práce:** 68 stran, 5 vázaných příloh
- Abstrakt:** Bakalářská práce se zabývá inventarizací a fotodokumentací historických i současných vodohospodářských objektů v Povodí Pokratického potoka. Zaměřena je především na vodní mlýny a úpravy koryta v intravilánu města Litoměřice.
- Klíčová slova:** Vodní hospodářství, vodní mlýn, potok, koryto, Pokratice
- Abstract:** The bachelor thesis deals with the inventory and photographic documentation of historical and contemporary water management objects in the catchment area of the Pokratický potok. It is mainly focused on water mills and riverbed modifications in the urban area of Litoměřice.
- Keywords:** Water management, water mill, stream, stream bed, Pokratice

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a zdroje jsem řádně uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne 9. dubna 2019

.....

Dominik Simon

Poděkování

Poděkovat bych chtěl především vedoucí mé bakalářské práce RNDr. Renatě Pavelkové, Ph.D. za její ochotu při vedení práce a její odborné rady i připomínky. Dále všem, kteří mi poskytli cenné informace pro vypracování jednotlivých kapitol. Především pak PhDr. Iloně Kotyzové ze Státního okresního archivu v Litoměřicích se sídlem v Lovosicích a vedoucímu provozu povodí Ohře v Terezíně, kterým je Ing. Martin Matula. V neposlední řadě bych rád poděkoval všem v mém nejbližším okolí, kteří mě podporovali během celého období, kdy jsem pracoval na bakalářské práci.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Dominik SIMON
Osobní číslo: D160558
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obory: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Geografie
Název tématu: Historické a současné vodohospodářské objekty v povodí
Pokratického potoka
Zadávající katedra: Katedra geografie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je inventarizovat vodohospodářské objekty v povodí Pokratického potoka se zaměřením na historické i současné objekty. Práce popíše historický vývoj staveb na vodním toku např. mlýny, tunely na území intravilánu, náhony a další provozy využívající vodní pohon a zjistí zachovalost objektů. V současnosti se inventarizace zaměří na objekty ovlivňující tok Pokratického potoka např. propustky, příkopy, mosty, terasy, změny koryta potoka a protipovodňové prvky, protierozní prvky atd. Práce bude obsahovat anglické shrnutí a bude předána v tištěné i elektronické verzi.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KIRCHNER, Karel a Irena SMOLOVÁ. Základy antropogenní geomorfologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. Učebnice. ISBN 978-80-244-2376-0.

MAREK, Vitalij a Josef ROTTER. Litoměřice v proměnách času. Hostivice: Baron, 2013. ISBN 978-80-86914-75-6.

PAVELKOVÁ CHMELOVÁ, Renata a Jindřich FRAJER. Základy fyzické geografie 1: Hydrologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Studijní opory. ISBN 978-80-244-3843-6.

Revitalizace vodního prostředí. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2003. ISBN 80-86064-72-7.

Seznam a mapa vodních děl republiky Československé: stav koncem roku 1930. V Praze: Ministerstvo veřejných prací, 1934.

Další literatura bude upřesněna v průběhu řešení bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 24. ledna 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2019

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 24. ledna 2018

Obsah

1 ÚVOD	9
2 CÍL PRÁCE	10
3 METODIKA PRÁCE	11
3.1 REŠERŠE LITERATURY A ZDROJŮ DAT	11
3.2 ROZHOVORY	12
3.3 TERÉNNÍ VÝZKUM	12
3.4 VLASTNÍ SESTROJENÍ MAP	12
4 VYMEZENÍ A ZÁKLADNÍ FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	13
4.1 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	13
4.2 ZÁKLADNÍ FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	14
5 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ	17
5.1 ROZVOJ VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	18
6 ZÁKLADNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ OBJEKTY	19
6.1 ZAŘÍZENÍ NA VODNÍ POHON	19
6.1.1 <i>Vodní mlýny</i>	19
6.1.2 <i>Vodní pily a dřevozpracující továrny</i>	19
6.1.3 <i>Sklářské podniky</i>	20
6.1.4 <i>Textilní a kožedělné podniky</i>	20
6.1.5 <i>Papírny, hamry, klempířství, olejny a kostní strupy</i>	20
6.2 NÁHON	20
6.3 NÁDRŽ	21
6.4 JEZ	21
6.5 PŘÍČNÉ PRAHY	21
6.6 SPÁDOVÝ STUPEŇ.....	21
6.7 SKLUZ.....	22
6.8 PROPUSTKA.....	22
6.9 OPEVNĚNÍ KORYT	22
7 HISTORICKÉ VODOHOSPODÁŘSKÉ OBJEKTY V ZÁJMOVÉM ÚZEMÍ	24
7.1 LBÍNSKÝ MLÝN	25
7.2 SKALICKÝ MLÝN	26
7.3 ŠTAMPŮV MLÝN	26
7.4 MLÝN V POKRATICÍCH I	27
7.5 MLÝN V POKRATICÍCH II	29
7.6 MLÝN V POKRATICÍCH III	29
7.7 MLÝN V POKRATICÍCH IV	30
7.8 MLÝN V LITOMĚŘICÍCH, MASARYKOVĚ ULICI	30
7.9 MLÝN V LITOMĚŘICÍCH, ZA HRADBAMI.....	31
7.10 MLÝN V KRUPCE	32
7.11 BAROKNÍ MLÝN	32
8 SOUČASNÉ VODOHOSPODÁŘSKÉ OBJEKTY V ZÁJMOVÉM ÚZEMÍ	34
8.1 OBLAST MIMO INTRAVILÁN LITOMĚŘIC	34
8.2 SÍDLIŠTĚ POKRATICE.....	35
8.3 OBLAST S OPEVŇOVACÍMI TVÁRNICEMI	36
8.4 ZATRUBNĚNÁ OBLAST	36
9 ZÁVĚR	38

10 SUMMARY	39
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	40
TIŠTĚNÉ ZDROJE	40
INTERNETOVÉ ZDROJE	41
ZDROJE PRO TVORBU MAP	46
PŘÍLOHY	47

1 Úvod

Voda je již od pradávna nedílnou součástí lidských životů, přístup k ní se však v průběhu let mění. Podíváme-li se do historie, byla to právě voda, která byla přírodní silou vytvářející energii pro pohon nejrůznějších zařízení potřebných pro běžný život. Vodu využívaly mlýny, papírny, pily, hamry a spousta dalších zařízení. V dnešní době si již málokdo dokáže představit, jak podstatnou roli hrála v tomto ohledu voda v minulosti.

Od doby, kdy se začaly objevovat i jiné zdroje energie, než je právě voda, začala její role v tomto ohledu značně opadat. Zmíněná zařízení byla rušena a devastována a například menší potůčky v dnes již větších městech přestaly mít takový význam. Při rozšiřování obcí se tak z nezbytných toků začaly v mnoha případech stávat vodní toky, které překážejí v budování pozemních komunikací a obytných čtvrtí. Často se stávají tyto říčky a potoky spíše smetištěm a zarostlým územím, kterého si nikdo neváží a je bráno na obtíž.

Bakalářská práce se zabývá historickými a současnými vodohospodářskými objekty v povodí Pokratického potoka. Mezi tyto objekty patří například již zmíněné vodní mlýny, ale také další vodohospodářské objekty, o kterých se lze v práci dočíst.

2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit na základě vlastního terénního šetření inventarizaci a fotodokumentaci historických a současných vodohospodářských objektů v povodí Pokratického potoka v Ústeckém kraji se zaměřením na vodní mlýny a úpravy koryta Pokratického potoka v intravilánu města Litoměřice.

3 Metodika práce

3.1 Rešerše literatury a zdrojů dat

Při vypracovávání bakalářské práce byly využity tištěné i elektronické zdroje. Při vymezování zájmového území to byly internetové stránky jednotlivých obcí, kterými Pokratický potok protéká. Konkrétně stránky obce Hlinná (www.hlinna.cz) a Žitenice (www.zitenice.eu). Dále pak tištěná publikace *Přestavba a regenerace sídel a krajiny* (2016). K údajům ohledně počtu obyvatel byly využity stránky Českého statistického úřadu (www.czso.cz).

Základní fyzickogeografická charakteristika, konkrétně geomorfologické členění, je popsáno dle publikace *Zeměpisný lexikon ČR* (Demek J., Mackovčín, P. a kol., 2006). Geologické složení a pedologie je popsána pomocí internetové stránky Geoportal (<https://geoportal.gov.cz>), přičemž k pedologii byla použita také publikace *Atlas půd České republiky* (Tomášek, 1995). Klimatologická charakteristika byla popsána dle *Klimatických oblastí Československa* (Quitt, 1971). Pro stručnou charakteristiku hydrologických poměrů byly využity informace z internetových stránek města Litoměřice (www.litomerice.cz).

V teoretické části byla použita publikace *Základy vodního hospodářství* (Beran, 2009) pro vymezení oblastí, kterými se vodní hospodářství zabývá, k popisu základních vývojových etap vodního hospodářství a k charakteristice základních vodohospodářských objektů. K té byly dále využity publikace *Vodní stavby a vodní hospodářství* (Kaňkovský a kol., 2013), *Vodní a větrné mlýny* (Doubek, 2010), *Vodní hospodářství* (Pokorný, 2009) a *Technická zařízení na vodní pohon na Cvikovsku* (Kolka, 2012).

V praktické části byly informace získávány z materiálů Státního okresního archivu Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Jednalo se především o Vodní knihu Okresního úřadu Litoměřice (1984), historické mapy a spisy. Další velmi podstatnou část informací poskytly archivní mapy z ČÚZK (<https://archivnimapy.cuzk.cz>) a internetových stránek laboratoře geoinformatiky Fakulty životního prostředí J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (<http://oldmaps.geolab.cz>). Jednalo se například o mapy I., II. a III. vojenského mapování, Indikační skicu a Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech z roku 1843 nebo o topografickou mapu v systému S-1952 v měřítku 1:25 000. K popisu stavu

vodních mlýnů v roce 1930 byl využit Seznam a mapa vodních děl republiky Československé (1932) (**Příloha 5**). Základní informace o vodních mlýnech v zájmovém území byly získány z internetové stránky Vodní mlýny (www.vodnimlyny.cz).

V části, která se zabývá současnými vodohospodářskými objekty byly využity například projektové dokumentace z archivu povodí Ohře v Terezíně a z internetových stránek města Litoměřice (www.litomerice.cz).

3.2 Rozhovory

Metoda rozhovoru byla využita zejména pro doplnění informací v praktické části. Celkem proběhly tři rozhovory. První z nich pomocí e-mailové komunikace se současnou majitelkou Štampova mlýna. Díky tomuto rozhovoru byly získány doplňující informace ohledně historie mlýna a plánovaných úpravách v budoucnosti. Druhý rozhovor proběhl osobně s vedoucím provozu povodí Ohře v Terezíně. Pomocí tohoto rozhovoru byly získány informace ohledně koryta Pokratického potoka v intravilánu Litoměřic a jeho úpravách od počátku 20. století. Třetí rozhovor, se starostou obce Hlinná, poskytl informace o aktuálním stavu Lbínského mlýnu a plánovaných úpravách tohoto objektu.

3.3 Terénní výzkum

Terénní výzkum proběhl ve čtyřech etapách v průběhu měsíců únor a březen roku 2019. Zaměřen byl především na fotodokumentaci a zjištění aktuálního stavu historických i současných vodohospodářských objektů v zájmovém území. Fotodokumentace tvoří **Přílohu 2** a většina fotografií byla pořízena autorem práce.

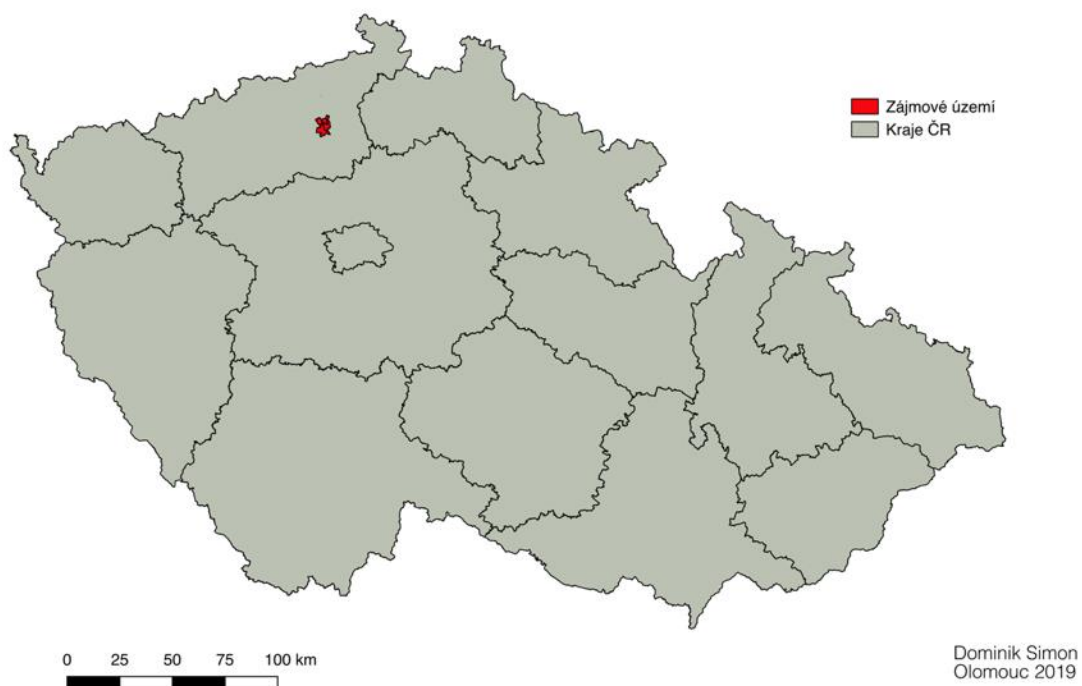
3.4 Vlastní sestavení map

Pro doplnění práce byly vytvořeny čtyři mapy v programu QGIS 2.18.14. Na první mapě je vymezeno zájmové území. Pro tvorbu této mapy byl využit balíček dat ArcČR 500 z internetových stránek Arcdata Praha. Dvě mapy zobrazují zachovalost budov vodních mlýnů a jedna mapa vymezuje povodí Pokratického potoka. Pro tvorbu těchto map byla využita WMS Základní mapa ČR v měřítku 1:25 000 z internetových stránek ČÚZK.

4 Vymezení a základní fyzickogeografická charakteristika zájmového území

4.1 Vymezení zájmového území

Povodí Pokratického potoka náleží celou svou plochou do Ústeckého kraje na severu Čech (**Obr. 1**). Celá oblast se nachází v CHKO České středohoří. Pokratický potok pramení v nadmořské výšce 584 m pod vrcholem Dlouhého vrchu, severovýchodně od místní části Lbín, která spadá pod obec Hlinná, odtud protéká směrem na jih celkem třemi obcemi. Ústí v nadmořské výšce 143 m, a to v Litoměřicích, kde je pravým přítokem řeky Labe. Poslední, třetí obcí, kterou mimo Lbín a Litoměřice Pokratický potok protéká, je obec Žitenice, konkrétně její místní část Skalice.

Obr. 1 Vymezení zájmového území (Zdroj: ArcČR 500, vlastní úprava)

První obcí, do které Pokratický potok zasahuje je Hlinná, respektive Lbín. Lbín byl kdysi samostatná poměrně vysoko položená obec poprvé zmíněna k roku 1100 jako majetek Vyšehradské kapituly. Dnes je zde rozsáhlé pastevectví a chov koní. Turistika je zde zajímavá zejména pro cyklisty a v zimě pro běžkaře. Nedaleko Lbína se nachází srubová účelová stavba. Na tomto místě dříve stála samota Nový Dvůr, a právě zde má svůj pramen Pokratický potok (<https://www.hlinna.cz>).

Druhou obcí na toku Pokratického potoka jsou Žitenice, které se nachází severovýchodně od Litoměřic v nadmořské výšce 210 až 270 m. Součástí Žitenic jsou Pohořany a pro práci důležitější Skalice. V 90. letech 20. století kolem Skalice vznikl rozsáhlý pastevní areál pro ovce, který je propojen s již zmíněnou oblastí kolem Lbína (<http://www.zitenice.eu>).

Poslední a největší obcí, kterou Pokratický potok protéká a kde zároveň ústí do řeky Labe je město Litoměřice. Svou velikostí a kulturními i urbanistickými hodnotami je historické město plné tradic a architektonických skvostů centrem regionu Litoměřicko. Celkový obraz města dotváří svahy Českého středohoří a roviny Polabí (Ústav územního rozvoje, 2016).

Samotné město se začalo postupně rozrůstat nad soutokem řeky Labe s Pokratickým potokem. Počátky osídlení lze sledovat již okolo roku 950 našeho letopočtu. Právě Pokratický potok utvářel původní ráz krajiny kolem Litoměřic, když rozdělával město na Dómský pahorek a později vzniklou městskou strukturu. Postupně se město formovalo a zásadní vliv na novodobější rozvoj města měla výstavba dvou železničních tratí, z nichž ta severní tvořila hranici města (Ústav územního rozvoje, 2016). Po dalších rozšířeních města měly k 1. 1. 2018 Litoměřice 24 045 obyvatel, zatímco Hlinná 261 a Žitenice 1553 obyvatel (ČSÚ, 2018).

4.2 Základní fyzickogeografická charakteristika území

Dle geomorfologického členění (Demek, J., Mackovčín, P. a kol., 2006) se celá oblast nachází v provincii Česká vysočina. Dále se území dělí na dvě subprovincie, a to na Českou tabuli a Krušnohorskou oblast.

Česká tabule se dále dělí na Severočeskou oblast, konkrétně celek Ralská pahorkatina, podcelek Dokeská pahorkatina, okrsek Úštěcká pahorkatina a na Středočeskou oblast (pouze velmi malá část u ústí potoka), konkrétně celek Dolnooharská tabule, podcelek Terezínská kotlina, okrsek Lovosická kotlina.

Krušnohorská oblast, konkrétně Podkrušnohorská oblast, celek České středohoří se dále dělí na podcelek Milešovské středohoří, okrsek Kostomlatské středohoří a na podcelek Verneřické středohoří, okrsek Litoměřické středohoří.

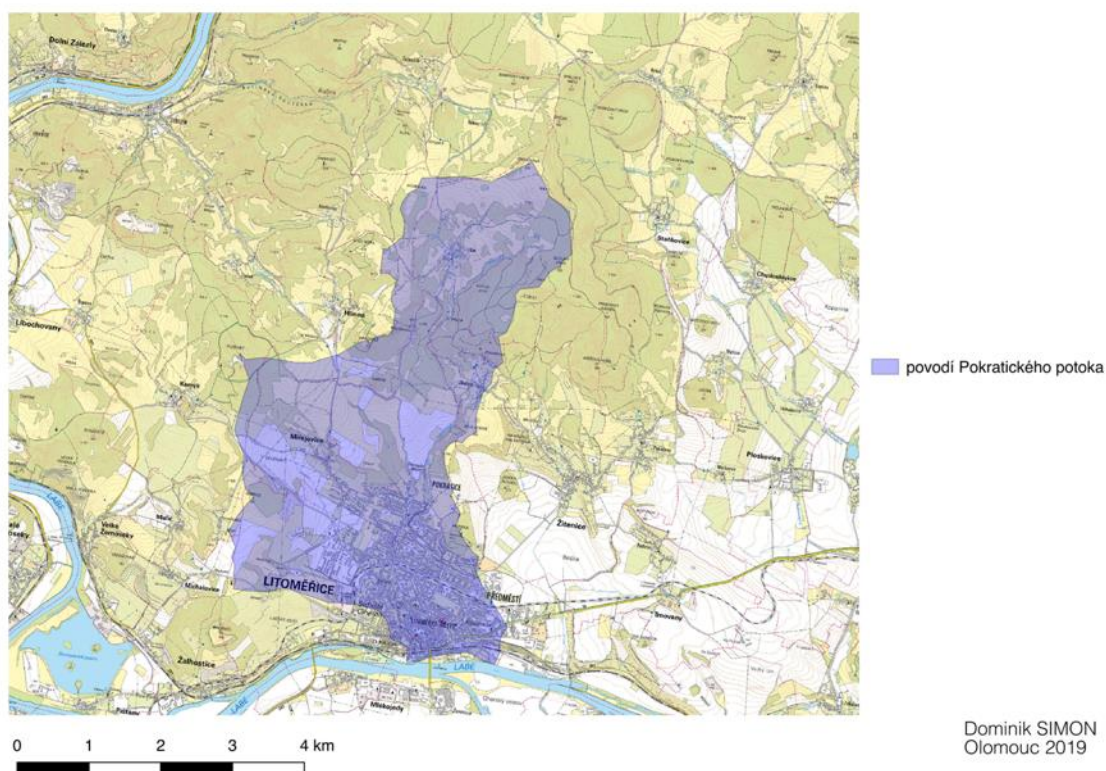
Geologické podloží v zájmové oblasti bylo tvořeno v období svrchní křídly. V nejsevernější oblasti je tvořeno pískovci a vložkami prachovců a jílovců. V oblasti

Skalice a nejsevernějšího okraje Litoměřic je tvořeno vápnatými jílovcí a slínovci, stejně tak i v jižní části Litoměřic. V severní části Litoměřic je podloží tvořeno vápnatým a jílovitým jemnozrnným pískovcem (<https://geoportal.gov.cz>).

Zájmové území spadá dle Quitta (1971) do oblasti T2 a MT9. Pro oblast T2 je typické poměrně krátké, teplé až mírně teplé jaro a podzim, teplé, dlouhé a suché léto, a také krátká, mírně teplá, suchá až velmi suchá zima. Počet letních dnů se pohybuje mezi 50 a 60, naopak počet dní s mrazem se pohybuje mezi 100 a 110. Počet ledových dní je nižší, a to 30 až 40 dní.

Pro oblast MT9 je typické mírně teplé a krátké jaro i podzim, dlouhé, teplé, suché až mírně suché léto a krátká, mírná a suchá zima. Počet letních dnů se pohybuje od 40 do 50, počet dní s mrazem od 110 do 130 a počet ledových dnů mezi 30 a 40.

Pokratický potok pramení severovýchodně od Lbína a pokračuje přes Skalici směrem na jih až do Litoměřic, kde ústí do Labe. Na svém toku má několik menších bezejmenných přítoků. Do Labe ústí nedaleko soutoku Labe s Ohří. Jedná se o vodní tok II. řádů s číslem hydrologického pořadí 1-13-05-002. Délka Pokratického potoka je 7,2 km a plocha povodí 19,3 km², velkou část povodí zabírá městská zástavba (**Obr. 2**) (www.litomerice.cz).

Obr. 2 Povodí Pokratického potoka (Zdroj: ČÚZK, vlastní úprava)

Z hlediska pedologie lze celou oblast rozdělit na čtyři části. V nejsevernější oblasti okolo Lbína, až po Skalici, se vyskytuje eutrofní kambizem (<https://geoportal.gov.cz>). Kambizemě jsou nejrozšířenějším půdním typem v ČR. Jedná se o země s kambickým hnědým horizontem, vyvinutým převážně v hlavním souvrství svahovin magmatických, metamorfických a sedimentárních hornin (<http://klasifikace.pedologie.czu.cz>).

V okolí Skalice a v nejsevernější části Litoměřic se vyskytuje pararendzina (<https://geoportal.gov.cz>). Pararendziny jsou obdobou hnědých půd na zvětralinách karbonátově-silikátových hornin, ale i na karbonátových zvětralinách čedičů a jejich pyroklastik. Dominantním půdotvorným procesem u pararendzin je humifikace (Tomášek, 1995).

Zbylou část, kromě malé části u ústí Pokratického potoka, kde se nachází fluvizem, tvoří antropozem. Jedná se tedy o městskou zástavbu.

Zájmové území se rozprostírá v CHKO České středohoří, které je typické kuželovitými tvary kopců, které jsou výsledkem třetihorní vulkanické činnosti. České středohoří je jedna z nejbohatších oblastí na množství druhů rostlin a živočichů v ČR. Typická jsou teplomilná stepní společenstva a společenstva sutí a na ně vázaný výskyt několika desítek druhů prohlášených za kriticky nebo silně ohrožené. Vhodné podmínky zajistily brzké osídlení a časem se zde vyvinula harmonicky utvářená krajina ovocných sadů s několika sídly (<http://www.ochranaprirody.cz>).

5 Vodní hospodářství

Vodní hospodářství se doposud nepodařilo v mezinárodním měřítku jednoznačně definovat. Dle Berana (2009) se vodní hospodářství zabývá:

- 1) Zásobování obyvatelstva, průmyslu a zemědělství pitnou a užitkovou vodou
 - K zásobování se využívají například vodojemy, studny, vodní nádrže atd.
- 2) Péče o vodní zdroje (povrchové, podzemní)
 - Do této oblasti spadá průzkum podzemních zásob, akumulací nádrže, hospodaření na rybnících aj.
- 3) Hospodaření s vodou v zemědělství
 - Jedná se o úpravy vláhového režimu půd, protierozní opatření apod.
- 4) Péče o čistotu toků
 - K této složce patří čistírny odpadních vod, ale také všechna opatření, která pomáhají ke zlepšování vody v tocích, sídlech a zemědělství či lesní krajině.
- 5) Ochrana před povodněmi
 - K ochraně před povodněmi se řadí úpravy toků, budování ochranných hrází, hrazení bystřin, opatření proti erozi půd atd.
- 6) Rybníční hospodaření (Rybníkářství)
 - Mezi objekty spadající do této oblasti se řadí rybníky a jiné nádrže. Problémem, kterým se rybníkářství zabývá jsou také nánosy bahna v rybnících a jejich čištění.
- 7) Splavňování toků umožňující lodní dopravu
 - Úprava toků neboli plavební dráhy (lodní zdvihadla, jezy, plavební komory).
- 8) Stokování obcí
 - Budování kanalizačních neboli stokovacích sítí k odvádění odpadních a dešťových vod.

Dále jsou to oblasti – využívání vodní energie pomocí jezů, stupňů, přehrad a vodních elektráren; ochrana lázeňských minerálních vod; péče o rašeliniště; ochrana vodních rezervací pro zachování určitého genofundu, vzácné flóry či fauny; péče o rekreační plochy; vlastní hospodářství závodů s hydraulickou dopravou speciálních substrátů, odkaliště, složiště popílků a podobně a vodní hospodářství skládek odpadků.

5.1 Rozvoj vodního hospodářství

Rozvoj vodního hospodářství rozdělil Beran (2009) do čtyř etap. Etapy rozdělil podle úrovně vztahu přírodních zdrojů vody a jejich dostupnosti:

1. První etapu lze charakterizovat jako období, kdy k zajištění potřeb obyvatel postačovaly přirozené vodní zdroje, případně vodní zdroje velmi jednoduše regulované. Tato etapa trvala prakticky do počátku 20. století. V současné době se v této etapě nachází pouze státy, které mají velký dostatek vody a jsou schopny zajistit potřebné množství svým obyvatelům (např. Norsko). Druhou skupinou jsou pak státy, jejichž potřeba vody je na nízké úrovni. Počet těchto států se však snižuje.
2. Druhá etapa je spojována se vznikem vodního hospodářství jako samostatného odvětví. Potřeby vody neustále rostou a není již možné uspokojovat potřeby pouze z přirozených zdrojů. Vznik druhé etapy je u nás datován do roku 1945, kdy vzniká organizace vodního hospodářství, která nabývá definitivní podoby v roce 1953 přísnou centralizací. V roce 1954 byl vydán Státní vodohospodářský plán a o rok později také zákon č. 11/1955 Sb. O vodním hospodářství. 50. léta byla poznamenána značným rozvojem průmyslu a voda tedy byla chápána jako surovina a zdroj energie. Postupně však docházelo k velkému znečištění vody, která nebyla dále využitelná.
3. Třetí etapu lze rozdělit do tří oblastí. První oblastí je vývoj nových technologií, které snižují spotřebu vody na jednotku výroby. Dále jde o snížení odpadních vod a koncentrace znečištění. Zvyšuje se také podíl cirkulace vody, čímž dochází ke snížení nárůstu potřeby vody, zejména pro průmysl. Druhou z oblastí je modernizace a intenzifikace stávajících zařízení, dále také snižování ztrát vody v rozvodných sítích a zvyšování provozuschopnosti vodohospodářských zařízení. Třetí oblastí je zajištění intenzivního a komplexního využívání vodních zdrojů v celém povodí a ochrana před znečištěním.
4. V poslední etapě již dochází k rozdělení zdrojů mezi jednotlivá povodí a k převodu vody z povodí s aktivní bilancí do povodí s pasivní bilancí.

6 Základní vodohospodářské objekty

6.1 Zařízení na vodní pohon

Mezi nejznámější zařízení na vodní pohon patří nebo spíše patřily nepochybně vodní mlýny. Nejsou však jediným zařízením, které využívá vodní pohon. Ten dále využívají například vodní pily a dřevozpracující továrny, sklářské, textilní a kožedělné podniky, papírny atd. (Kolka, 2012).

6.1.1 Vodní mlýny

Nejstaršími vodními mlýny na českém území jsou tzv. české mlýny, s obyčejným složením, které vznikali na konci 15. století. K mletí používali dva kameny – nízký ležák a rotující běhoun. Vysévání mouky se provádělo v moučnici a na výstupu se melivo ještě třídilo na krupici, otruby a další sorty. Součástí mlýnů byla i technologická zařízení, jako jsou stoupy k výrobě krup nebo jahelky ke zpracování prosa (Doubek, 2010).

Od poloviny 19. století procházely mlýny technologickou obnovou. Staré české mlýny s obyčejným složením byly nahrazovány mlýny s uměleckým složením, které obsahovaly vyspělejší stroje k předčištění a čištění obilí. K mletí používali mlecí stolice a ke třídění hranolové vysévače. Rostl tím však požadovaný počet pater, a tak docházelo k přestavbám mlýnic. Tyto úpravy byly finančně náročné a vznikaly tak v některých mlýnech pouze poloumělecká složení, kde docházelo k obnově pouze některých částí mlýna (Doubek, 2010).

Modernizace mlýnů dospěla k tomu, že počet vodních kol se postupem času zmenšoval na úkor růstu jejich šířky. Docházelo také k rozšiřování jednotlivých turbín. Na slabších tocích si mlynáři dokonce pomáhali parními nebo spalovacími motory. Velké mlýny dokázaly dokonce i vyrábět elektrický proud a vznikaly tak první vodní elektrárny (Doubek, 2010).

Nejtěžším obdobím vodních mlýnů se stala 2. světová válka, kdy bylo v některých mlýnech mletí pozastaveno. Zánik živnostenských společenstev v roce 1952 byl poslední „tečkou“ pro vodní mlýny. Většina mlýnů byla nenávratně zrušena (Doubek, 2010).

6.1.2 Vodní pily a dřevozpracující továrny

Vodní pily a dřevozpracující továrny, jak již z názvu vyplývá, se vyskytovaly převážně v místech, kde jsou hojné lesy. Voda dokázala pohánět pily, ale také stroje na výrobu dřevité vlny nebo například továrny na výrobu dřevěných lišt. Největší využití

v Čechách měla pila „jednuška“. Univerzální pila měla vysoký počet otáček, který byl zajištěn převodovým mechanismem se setrvačником. Jednuška byla zdokonalena v 19. století použitím kovových částí a řemenů přehazovaných mezi řemenicemi. Tuto pilu mohla pohánět i vodní kola na spodní či střední vodu (Kolka, 2012).

6.1.3 Sklářské podniky

Mezi sklářské podniky využívající vodní pohon patřily například stoupy na drcení křemene, který byl nezbytnou součástí sklářského kmene. V těchto zařízeních se drtil také odpad surového skla využívaný opět jako přísada do kmene, případně se zde tloukla hlína využívaná pro výrobu sklářských pánví. Dalším podnikem jsou brusírny vznikající ve středoevropském prostoru na konci 17. století. Jednalo se o budovy obdélného půdorysu. Uprostřed byla střední vstupní síň, doplněná v zadním traktu černou kuchyní. K síni přiléhala obytná světnice a na opačné straně vlastní brusírenská dílna. Vodní kolo bylo umístěno v lednici při štítovém nebo podélném průčelí (Kolka, 2012).

6.1.4 Textilní a kožedělné podniky

Do textilních podniků lze řadit valchy, které se skládaly z koryta a jamek pro valchovanou látku, do kterých zapadala kladiva, která byla nadzdvihována obvykle třemi výstupky, uchycenými do hřídele. Hřídel pokračovala do pracovního sálu z lednice od vodního kola, obdobně jako u mlýnu. Dalším vybavením byly kotle na ohřev vody. Dále byla voda využívána například v bělidlech, barvárnách, mechanických tkalcovnách, nitárnách nebo koželužnách (Kolka, 2012).

6.1.5 Papírný, hamry, klempířství, olejny a kostní stoupy

V Papírnách se do konce 17. století vyráběla hlavní surovina z rozemletých hadrů drcených a rozvlákňovaných svislými stoupami. Později byly stoupy kombinované a následně nahrazeny holandrem. Směs byla přečerpávána do ředící kádě odkud se nanášela na dřevěná síta, čímž vznikaly archy. Mezi další zařízení patřily hamry na zpracování želena, klempířství, olejny nebo kostní stoupy (Kolka, 2012).

6.2 Náhon

Jedná se o spíše historický objekt, který sloužil k odvádění vody pro pohon různých zařízení na vodní pohon. Základním požadavkem u náhonů bylo, aby došlo k zamezení nánosu splavenin do náhonu. Dno náhonu tak bylo navrhováno výše než dno toku a přechod byl tvořen prahem, na kterém byly osazeny česle proti plovoucím

předmětům. Náhon býval opatřen hradítkem, díky němuž mohl být pozastaven odběr vody (Beran, 2009).

6.3 Nádrž

Nádrží se rozumí zařízení zadržující vodu pro nejrůznější účely. Každá nádrž má určitý akumulací a retenční prostor různých objemů pro plnění požadované funkce. Nejdůležitější částí malé nádrže bývá hráz, je tak podstatné pořádně promyslet osu hráze, stejně jako její materiál (Beran, 2009).

Mezi nádrže lze zařadit také rybník. Dle starší definice je za rybník považována nádrž vybudována nebo upravena člověkem, která je vypustitelná a určená pro chov ryb. V úředním oceňování majetku se definuje jako vodní nádrž se zemní hrází s přirozeným či zahloubeným dnem a hloubkou vody u vypustného zařízení od 0,5 m výše (Pokorný, 2009).

6.4 Jez

Jedná se o stavbu v korytě toku, která umožňují dočasné nebo trvalé vzdutí hladiny. Podle konstrukce se dělí jezy na pevné a pohyblivé. Pevné jezy jsou trvalý vzdouvací zařízení ze dřeva, kamene, ocele nebo betonu. Pohyblivé jezy umožňují v určitém rozmezí změnu úrovně přepadové hrany a někdy jsou i průchodné pro ryby. Hydrologicky jsou výhodnější pohyblivé jezy (Pokorný, 2009).

6.5 Příčné prahy

Budují se na upravených tocích bez opevnění i s opevněním. Jedná se o příčné objekty široké 30 až 50 cm, do hloubky pod dno toku asi 50 cm vystupující ve stejné šířce i hloubce do svahu. Prahly existují dřevěné, betonové nebo kamenné a hlavním úkolem je stabilizovat nivelitu upraveného toku (Beran, 2009).

6.6 Spádový stupeň

Slouží ke zmenšení podélného sklonu dna a ke stabilizaci podélného profilu koryta. Výška spádových stupňů se pohybuje od desítek centimetrů až po metry. V případě příliš velkého sklonu lze vytvářet soustavy spádových stupňů. Nejčastěji se spádové stupně vytváří ze dřeva, kamenného zdiva nebo betonu (Kaňkovský a kol., 2013).

6.7 Skluz

Skluzy jsou budovány při požadavku na zabezpečení migrační průchodnosti spádových objektů pro vodní živočichy nebo vhodné začlenění objektu do přírodního prostředí vodního toku. Je tedy možné nahradit svislou stěnu stupňů pozvolným skluzem. Nejčastěji jsou navrhovány pro spád od 0,6 m do několika metrů. Tvořeny jsou většinou pomocí kamene a štěrkové vrstvy (Kaňkovský a kol., 2013).

6.8 Propustka

Propustky, jejichž funkcí je převádění vodního toku pod pozemní komunikací, se budují při úpravách menších vodních toků. Jde zejména o potrubní propustky z betonového nebo litinového potrubí, které je na stranách osazeno do čelných zídek a po své délce uloženo na podkladní betonovou desku (Beran, 2009).

6.9 Opevnění koryt

Druhy opevnění koryt lze dělit na tři kategorie. Do první kategorie spadá travní porost, který je nejběžnějším vegetačním pokryvem. Pro správnou funkci je třeba, aby porost vytvořil souvislý a odolný obklad břehů. Dalším druhem této kategorie je vrbový porost, jehož výhodou je vyšší odolnost oproti travnímu drnu. Odolnost je zajištěna hustým kořenovým systémem. Při využití tenkých vrbových větví přichycených například drátem se jedná o vrbový pokryv, nikoli porost. Dalšími druhy v první kategorii jsou např. haťové nebo haťošťěrkové válce, zatravňovací tvárnice nebo zápletové plůtky (Kaňkovský a kol., 2013).

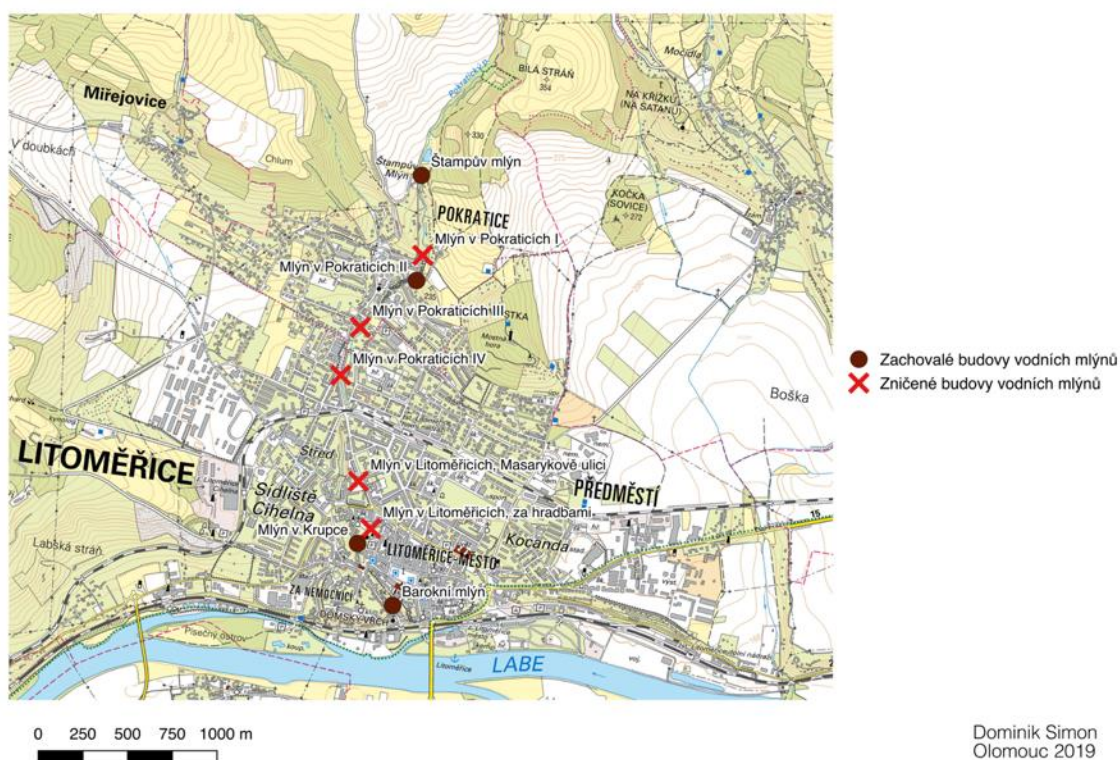
Druhou kategorií je nevegetační pružné opevnění, kam patří kamenné pohozy, které se dále dělí na lehké a těžké podle velikosti zrna. Dále kamenný zához, který je jedním z nejodolnějších druhů opevnění. Používá se zejména pro stabilizaci paty svahu, břehových nátrží či na úsecích s velmi rychlým prouděním. Posledním opevněním této kategorie je kamenná rovnánina, která je tvořena neopracovanými lomovými kameny nebo betonovými prvky vyskládanými a urovnanými bez použití pojiv (Kaňkovský a kol., 2013).

Do třetí kategorie se řadí např. kamenná dlažba, která patří k tradičním opevněním při úpravách toků v úsecích, kde je potřeba vytvořit hladké a odolné koryto schopné převádět bez porušení zvýšené průtoky a snižovat proces usazování splavenin. Dalším druhem jsou velkoplošné betonové a železobetonové desky, které jsou vzhledem

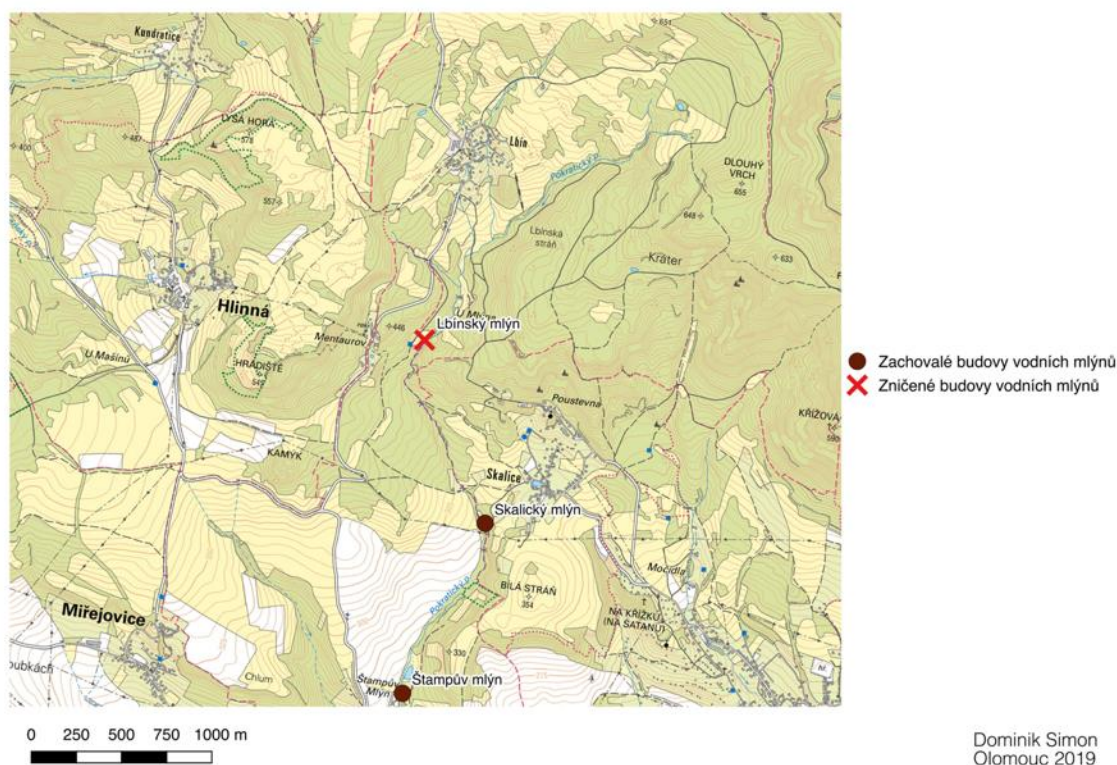
k finanční náročnosti využívány výjimečně. Tvárnice a prefabrikované prvky jsou posledním druhem této kategorie. Vyrábějí se jako plné nebo zatravnňovací, a to na bázi betonu nebo betonových směsí. Dnes je jejich hlavní uplatnění na menších tocích v intravilánech obcí (Kaňkovský a kol., 2013).

7 Historické vodohospodářské objekty v zájmovém území

V zájmovém území se nacházelo jedenáct vodních mlýnů, o kterých se podařilo získat informace. Počátky mlynářské činnosti sahají v některých případech až do počátku 18. století naopak jejich zánik se různí. V některých mlýnech byla mlynářská činnost provozována až do poloviny 20. století, kdy byly obecně mlýny rušeny v rámci kolektivizace. Budovy mlýnu potkal nejrůznější osud, 6 z nich na svém místě již nestojí, naopak 5 stále zaujímá své místo (**Obr. 3** a **Obr. 4**). V mlýnech v zájmovém území již dle zpráv místního výboru Litoměřice (1947) a místního výboru Skalice (1950) nebyla v 50. letech 20. století mlynářská činnost provozována. Detailněji jsou jednotlivé mlýny popsány v následujících podkapitolách.

Obr. 3 Stav budov vodních mlýnů v povodí Pokratického potoka v roce 2019 – část 1
(Zdroj: ČÚZK, vlastní úprava)

Obr. 4 Stav budov vodních mlýnů v povodí Pokratického potoka v roce 2019 – část 2
(Zdroj: ČÚZK, vlastní úprava)

7.1 Lbínský mlýn

První zmínka o Lbínském mlýnu pochází z I. vojenského mapování (1764-1768), kde je patrná akumulční nádržka a budova mlýnu. Mlynářská činnost má tedy počátky v 18. století. Konkrétně pojmenovaný mlýn „Welbner Mühle“ je později zobrazen v Topographische charte Leitmeritz (1821). Při II. vojenském mapování (1836-1852) je opět mlýn zobrazen i s nádržkou nad mlýnem.

Na Indikační skice (1843) a Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843) je rozpoznatelný, kromě akumulční nádržky, která zadržovala vodu pro mlýn, také náhon, který odváděl vodu z potoka právě do nádržky, ze které šla voda k mlýnu, a poté zpět do potoka.

Na Speciálních mapách 3. vojenského mapování (1929), stejně jako v topografické mapě S-1952 (1952) je budova mlýna stále zakreslena. K roku 1921 je dokonce známý majitel – Eduard Hanke (www.vodnimlyny.cz). Je však pravděpodobné, že začátkem 20. století zde mlynářská činnost skončila, jelikož na Seznamu a mapě vodních děl republiky Československé (1932) Lbínský mlýn není uváděn.

V 80. letech zde byly ještě části zdí, hřídelle, palečního kola a zarostlý náhon. V současné době se zde nachází zbytky základů a dům (**Příloha 2A/01**), přeměněný v rekreační objekt (www.vodnimlyny.cz). Dle slov starosty obce Hlinná, pod kterou Lbín spadá, zakoupil tento objekt nový majitel a má v plánu provést rekonstrukci Lbínského mlýnu.

7.2 Skalický mlýn

Skalický mlýn je poprvé zobrazen v Topographische charte Leitmeritz (1821). V polovině 19. století je zakreslen také na II. vojenském mapování (1836-1852), Indikační skice (1843) a Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843). Na posledních dvou zmíněných mapách je zobrazen náhon, který odváděl vodu z potoka do akumulární nádržky, ze které je voda vedena k mlýnu a poté zpět do potoka. Dle Indikační skici (1843) měl mlýn dvě vodní kola. Na přelomu 18. a 19. století fungovala v mlýně také restaurace (**Příloha 2A/02**).

V roce 1921 je majitelem uváděn August Rupprich (www.vodnimlyny.cz). Dále byl mlýn zobrazen na Speciálních mapách 3. vojenského mapování (1929). Mlynářská činnost zde pokračovala ještě v roce 1930. Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) měl mlýn jednu starou, blíže nespecifikovanou, turbínu s výkonem 4 HP a vlastnil ho stále August Rupprich.

Mlynářská činnost zde skončila pravděpodobně v důsledku druhé světové války a následné kolektivizace koncem první poloviny 20. století. V současnosti je budova opravena a slouží k rekreaci (www.vodnimlyny.cz).

7.3 Štampův mlýn

Štampův mlýn (**Příloha 2A/05**), někdy také Stamperův, se nachází v městské části Pokratice v Litoměřicích na adrese Mlýnská 105/14. Mlýn stojící několik metrů jižně od Pokratického rybníka je nyní v soukromém vlastnictví manželů Zvolských, kteří tento objekt spravují poměrně krátce. Mlýn je v současné době nefunkční (<http://vodnimlyny.cz>).

Dle rozhovoru se současnou majitelkou již mlýn určitě existoval v 18. století a od té doby byl zobrazen na I., II. i III. vojenském mapování. Dále je mlýn zobrazen například na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843)

nebo Indikační skice (1843), poté je zobrazován také na novějších plánech města a budova zde stojí dodnes (<http://vodnimlyny.cz>).

V roce 1787 byl majitelem mlýna Josef Haase, poté dle zjištěných informací od roku 1921 Anna Müller. Roku 1930 se stal majitelem mlýna Richard Müller, který byl synem Anny Müller. Tato rodina byla poslední rodinou provozující mlynářskou činnost (<http://vodnimlyny.cz>). Dle slov současné majitelky se traduje, že když byli po 2. světové válce Němci nuceni opustit Sudety, mlynář tuto situaci neunesl a oběsil se. Zakopaný je údajně někde na zahradě pozemku.

Když zde díky kolektivizaci v polovině 20. století mlynářská činnost zanikla, stejně jako v jiných mlýnech, došlo k zasypání náhonu a ničení objektu včetně mlýnského kola. Naštěstí se zachovala alespoň část vnitřních útrob mlýnského kola (**Příloha 2A/04**).

Ke Štampovu mlýnu vedl náhon a mlýn disponoval kolem na svrchní vodu. Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) měl v roce 1930 tento mlýn právě 1 kolo na svrchní vodu, výkon 3,20 HP a spád 6,7 metrů. Využíván byl jako pekárna a na výrobu elektrické energie. Mezi technologické prvky patřily paleční kola, pastorky a cévníky, transmisní hřídele s řemenicemi, dvojnásobná mlýnská hranice a mlecí kámen (<http://vodnimlyny.cz>).

V posledních desetiletích prošel mlýn některými úpravami jako třeba oprava střechy, oken nebo obvodového zdiva. Současní majitelé mají za cíl opravit mlýn, zprovoznit mlýnské kolo a udělat ze Štampova mlýna kulturní památku.

7.4 Mlýn v Pokraticích I

Budova tohoto mlýnu se v Pokraticích již nenachází. Na adrese Mlýnská 34/16 se nyní nachází nový rodinný dům (**Příloha 2A/06**). Č. p. 34 je stejné, jako je možno nalézt na starších mapách u budovy mlýnu.

Mlýn byl v historii zobrazen již na Indikační skice (1843), kde je u mlýna zobrazeno jedno vodní kolo a nad mlýnem akumulční nádržka. Dále je patrná akumulční nádržka nad mlýnem na II. vojenském mapování (1836-1852). Na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru (1843) je mlýn vyznačen také s jedním vodním kolem.

Ve 20. a 30. letech 20. století měl mlýn ve vlastnictví Vavřinec Schmidt. Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) měl mlýn v roce 1930

jedno kolo na svrchní vodu, spád 9,5 m a výkon 15 HP. V té době už však probíhala jednání o vybudování Francisovy turbíny.

Roku 1927, konkrétně 11. dubna proběhlo dle OÚ Litoměřice (1984) jednání, při kterém bylo povoleno vyměnit svrchní kolo za Francisovu turbínu, a to za následujících podmínek:

- Stavba bude provedena přesně podle plánů, přičemž výšková poloha nových stavidel před vtokem vody do betonové roury musí zůstat stejná jako dopsud.
- Výtok spodní vody do potoka musí zůstat ve stejné výškové poloze.
- Přívod vody náleží veřejnému pozemku č. katastru 2003 a tok leží na soukromém pozemku, je tedy nutno domáhat se knihovního pořádku.
- Pro provedení stavby je nutné požádat o kolaudaci objektu.

Žádost o kolaudaci byla podána a samotná kolaudace proběhla 21. 10. 1930. Na základě této kolaudace bylo povoleno majiteli používat turbínové zařízení. K tomu však ještě musel předložit přesný prováděcí plán a postavit stálý bod ve formě betonového kamene, zapuštěného do země na pevném místě.

Při zkoumání objektu v rámci kolaudace bylo zjištěno, že ve zdevastované bystřině se nachází vzdouvací zařízení, na pravém břehu odbočuje ve směru potoka betonový kanál s otvorem pro 50 cm široké a 60 cm vysoké stavidlo. V závěru se nachází železobetonové potrubí s průměrem 40 cm. Vodní závěr má formu stavidla, před kterým jsou hrubé česlice, vodní hloubka tohoto závěru je 2,4 m.

O Francisově turbíně v Pokratickém mlýnu jsou uváděny dle OÚ Litoměřice (1984) následující údaje:

- $H = 9\ 500\ \text{mm}$
- $Q = 155\ \text{l/s}$
- Úhel rozvodného kola s tangentou 22°
- Počet lopatek = 10 s výškou 65 mm
- Užitečný výkon = 78 %
- Síla = 15 HP

Mlýn dále disponoval následujícími stroji – loupačka, šrotovačka, vymílací stolice, čistící stroje a pod sacím potrubím se nacházelo prohloubení, aby zařízení nenasávalo vzduch.

V současné době je potok v okolí mlýna veden ve zděném korytu a je zde vidět přeпад. Nic z původního mlýna zde nezbylo.

7.5 Mlýn v Pokraticích II

Budova mlýna se nachází v části, kde je Pokratický potok veden hlubokým kamenným korytem. Spolu se Štampovým mlýnem se jedná o jediné dvě budovy mlýna v Pokraticích, které ještě stále stojí. Zatímco u Štampova mlýna byla zjištěna snaha majitelů uvést mlýn znovu do provozu, mlýn v ulici U Statku působí zchátrale a není zde znatelná snaha o jeho obnovu.

První zmínka pochází z Topographische charte Leitmeritz (1821). Na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843) a Indikační skice (1843) je mlýn zobrazen s jedním vodním kolem. Mlýn se nachází přímo na potoce. Hned pod mlýnem je na zmíněných mapách zakreslena akumuláční nádržka, která zadržovala vodu pro níže položenou budovu mlýna, o které se nepodařilo zjistit více informací. Obě budovy mlýna jsou zobrazeny také na Speciálních mapách 3. vojenského mapování (1929).

Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) byl v roce 1930 majitelem Josef Marek a bylo zde jedno vodní kolo na svrchní vodu, které mělo spád 5 m a výkon 1,9 HP. V dnešní době jsou zde patrné zbytky lednice (**Příloha 2A/07**) a budova mlýna není nijak upravena, součástí domu je také mlýnice (www.vodnimlyny.cz). Mlynářská činnost zde skončila pravděpodobně v důsledku druhé světové války, případně následné kolektivizace.

7.6 Mlýn v Pokraticích III

První zmínka o mlýnu se objevila na Indikační skice (1843) a Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843). Na těchto dvou mapách je mlýn zobrazen s jedním vodním kolem a nad mlýnem se nachází akumuláční nádržka. Z mlýnu, který stál na potoce voda odtéká dále jižním směrem k akumuláční nádrži mlýnu položeného níže na toku. Zobrazen je také na II. vojenském mapování (1836-1852).

Na Speciálních mapách 3. vojenského mapování (1929) mlýn zobrazen z neznámého důvodu není, ale dle Seznamu a mapy vodních děl republiky

Československé (1932) zde ještě v roce 1930 stál funkční mlýn, který vlastnil Eduard Horn. Mlýn měl jedno kolo na svrchní vodu, spád byl 5,75 m a výkon vodního kola 3 HP.

Na místě, kde stával vodní mlýn s č. p. 82 se nyní nachází pouze oplocený pozemek (**Příloha 2A/08**), žádná budova mlýna zde není.

7.7 Mlýn v Pokraticích IV

Vodní mlýn, který se nacházel v místě, kde dnes stojí řadové domy z počátku 20. století (www.vodnimlyny.cz) byl poprvé zmíněn na I. vojenském mapování (1764-1768). Pod názvem Weilse Mühle je mlýn zobrazen v Topographische charte Leitmeritz (1821). Pod stejným názvem je zakreslen také v Kreybichově plánu Litoměřic (1821). Dále je mlýn zobrazen na II. vojenském mapování (1836-1852).

Dle Indikační skici (1843) a Císařských povinných otisku map stabilního katastru Čech (1843) měl mlýn jedno vodní kolo a nad mlýnem se nacházela akumulární nádržka zadržující vodu pro tento mlýn. Mlynářská činnost zde pravděpodobně skončila koncem 19. století a na počátku 20. století, jak již bylo zmíněno, byly na místě vodního mlýnu vybudovány řadové domky (**Příloha 2A/09**). V Seznamu a mapě vodních děl republiky Československé (1932), která zobrazuje informace k vodním mlýnům v roce 1930 již není tento mlýn uváděn.

7.8 Mlýn v Litoměřicích, Masarykově ulici

Již na Glockspengerově plánu Litoměřic (1726) je graficky znázorněna budova s mlýnským kolem a počátky mlynářské činnosti v tomto mlýně tak lze řadit do počátků 18. století. Na I. vojenském mapování (1764-1768) je už zobrazen také rybníček, nacházející se nad vodním mlýnem, který sloužil jako akumulární nádržka. Voda byla do mlýna vedena cca 300 až 400 m dlouhým náhonem, kterým byla vedena voda i dále do mlýnů za hradbami a v Krupce, tento náhon se odpojoval od potoka v přibližně v místě dnešního železničního přejezdu (www.vodnimlyny.cz).

Počátkem 19. století byl mlýn zobrazen, včetně akumulární nádržky, na Kreybichově plánu Litoměřic (1821) a na Topographische charte Leitmeritz (1821), a to pod názvem Seccer Mühl. V polovině 19. století měl pak vodní mlýn dle Indikační skici (1843) jedno vodní kolo. Originální mapa stabilního katastru Čech (1843) zobrazuje dokonce dvě vodní kola. Mlýn je z této doby zobrazen také na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843), kde však vodní kolo zobrazeno není, a v II.

vojenském mapování (1836-1852). Poslední zmínka o mlynářské činnosti pochází z mapy Plan der Stadt Leitmeritz (1883), kde je patrný rybníček nad vodním mlýnem a také náhon, předpokládat se tedy dá, že mlynářská činnost zde ještě fungovala. Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) zde v roce 1930 již mlynářská činnost nebyla a její konec se tak řadí na přelom 19. a 20. století.

Na místě, kde se mlýn nacházel stála ještě v roce 1954 na mapě leteckého mapování menší budova, která byla pravděpodobně stržena při výstavbě okolního sídliště (www.vodnimlyny.cz). Nyní se na tomto místě nachází pouze trávník (**Příloha 2A/10**).

7.9 Mlýn v Litoměřicích, za hradbami

První zmínka o vodním mlýnu za hradbami pochází z map Topograpische charte Leitmeritz (1821) a Kreybichův plán Litoměřic (1821). K mlýnu vedl cca 500 m dlouhý náhon, který zásoboval vodou také výše položený mlýn v Masarykově ulici a níže položený mlýn v Krupce. Voda z mlýna byla odváděna do rybníčků, které sloužili jako akumulační nádržky pro již zmíněný mlýn v Krupce (www.vodnimlyny.cz).

Mlýn tvořily dvě podélné budovy. První budova byla dřevěná a stála přímo u hradeb (**Příloha 2A/11**). Rovnoběžně s dřevěnou budovou stála zděná budova (www.vodnimlyny.cz).

Vodní mlýn za hradbami, včetně náhonu a akumulačních nádržek, byl, kromě již zmíněných map, postupně zobrazen na II. vojenském mapování (1836-1852), Indikační skice (1843), kde jsou zakreslena dvě vodní kola, pravděpodobně na svrchní vodu, která se v mlýně nacházela. Dvě vodní kola jsou zakreslena také na Originální mapě stabilního katastru Čech (1843). Dále je zobrazen na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843) a Plan der Stadt Leitmeritz (1883).

V roce 1930 zde dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) mlynářská činnost nefungovala, avšak budova zde stále stála. Topografická mapa v systému S-1952 (1952) potvrzuje, že mlynářská činnost zde skončila, jelikož na mapě se již nenachází ani náhon, ani akumulační nádržky. Aktuálně se v prostorách, kde dříve stával mlýn nachází park (**Příloha 2A/12**).

7.10 Mlýn v Krupce

První zmínka o vodním mlýnu v Krupce pochází z Glockspergenova plánu Litoměřic (1726). Mlýn je zde graficky znázorněn s jedním vodním kolem a již zde je patrný dlouhý vodní náhon, který napájel další dva, již zmíněné, vodní mlýny. Jeho délka byla cca 700 až 800 m (www.vodnimlyny.cz).

Mlýn je zobrazen také na I. vojenském mapování (1764-1768), Kreybichově plánu Litoměřic (1821), Topographische charte Leitmeritz (1821) a II. vojenském mapování (1836-1852). Dle Indikační skici (1843) měl mlýn dokonce dvě vodní kola, avšak na Originální mapě stabilního katastru Čech (1843) je vyznačeno kolo pouze jedno. Na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843) nejsou kola vyznačena. Nelze tedy s přesností říci, kolik vodních kol v roce 1843 v mlýně skutečně bylo. Dále je uveden v Plan der Stadt (1883). Na Seznamu a mapě vodních děl republiky Československé (1932) již tento mlýn nenalezneme. Lze tedy předpokládat, že mlynářská činnost zde skončila počátkem 20. století.

Zmíněné mapy zobrazují kromě nezvykle dlouhého náhonu nad mlýnem také dva rybníčky, které sloužily jako akumulční nádržky pro vodní mlýn v Krupce. Tyto rybníčky se nacházely těsně pod vodním mlýnem za hradbami, který ležel nedaleko vodního mlýnu v Krupce.

Jednopatrová budova mlýna se nyní nachází na adrese Křížova 2 a je částečně přestavěna (**Příloha 2A/13**). U boční zdi ve svahu jsou patrné zbytky lednice. Náhon byl zcela zničen a na místě rybníčků, které zadržovaly vodu pro tento mlýn se dnes nachází malá jezírka, která jsou součástí nově vybudovaného parku (www.vodnimlyny.cz).

7.11 Barokní mlýn

Barokní mlýn v Litoměřicích byl postaven v letech 1738 až 1744. Vybudován byl ještě v době, kdy tudy Pokratický potok volně protékal. V dnešní době je již v této oblasti veden zakrytým profilem (www.hrady.cz).

Poprvé je mlýn znatelně zaznamenán na Indikační skice (1843). Zobrazen je také na Císařských povinných otiscích map stabilního katastru Čech (1843) a Originální mapě stabilního katastru Čech (1843). Na všech těchto mapách lze pozorovat, že k vodnímu mlýnu vedl náhon, který odváděl vodu z Pokratického potoka. Mlýn disponoval pravděpodobně jedním kolem na vrchní vodu. V plánu města – Plan der Stadt (1883) je

vyznačen pouze náhon. Dle Seznamu a mapy vodních děl republiky Československé (1932) již na tomto místě nikdo mlynářskou živnost nevedl. Lidé vlastníci pozemky v této oblasti toku zde postupně utvořili zakrytý profil vodního toku. Později byla tato část již řízeně vedena zakrytým profilem. Důvodem byly pravděpodobně povodně, které zde způsobily škody koncem 20. let.

Roku 1958 byl mlýn vyhlášen národní kulturní památkou a později v letech 1996 až 1997 prošel celkovou rekonstrukcí (**Příloha 2A/14**). V současnosti se v budově nachází jazyková škola a firemní kanceláře (www.hrady.cz).

8 Současné vodohospodářské objekty v zájmovém území

Ve 20. letech 20. století nastaly v Pokraticích povodně, které zřejmě nikdo neočekával. Málokdo si uvědomoval, že pouhý potok se může rozvodnit natolik, že způsobí rozsáhlé škody. Dle kroniky založené v roce 1857 se tak v Pokraticích stalo roku 1925, konkrétně v srpnu. Jiné zdroje zase uvádí, že se tak stalo v červnu roku 1926. Není tedy známo, kdy přesně povodně nastaly a je dokonce možné, že se jednalo o dvě podobné katastrofy, které nastaly hned po sobě (**Příloha 3**).

Právě zmíněné povodně na Pokratickém potoce určily, jakým směrem se bude vyvíjet úprava Pokratického potoka v následujících letech. Objevovaly se nejrůznější plány úprav, avšak pouze některé byly uskutečněny. Po úpravách, které změnilly koryto Pokratického potoka, lze tok rozdělit na čtyři odlišné oblasti s ohledem na to, jak právě koryto potoka v dané části vypadá.

8.1 Oblast mimo intravilán Litoměřic

První oblast začíná u pramene Pokratického potoka nad Lbínem. Tato oblast je tvořena převážně nerušenou přírodou a koryto není, až na malé výjimky, nijak zpevněné. Prvním vodohospodářským objektem na toku je v současnosti propustka (**Příloha 2B/15**), kterou protéká potok pod příjezdovou cestou k nově vybudovanému rodinnému domku nad bývalým Lbínským mlýnem. Na místě bývalého mlýna je postaven další menší domek. Nad i pod ním se nachází dvě kamenné hráze pokryté KARI sítí, sloužící jako lapače splavenin (**Přílohy 2B/16, 17**). Nad vrchní hrází je patrný prostor, kde se dříve nacházela akumuláční nádržka pro Lbínský mlýn a potok je mezi hrázemi veden kamenným korytem. Dále potok protéká volně krajinou kolem bývalého Skalického mlýna, který dnes slouží k rekreaci, pod betonovou lávkou až k Pokratickému rybníku (**Přílohy 2B/18, 20**). K rybníku vede příjezdová komunikace, pod kterou je potok veden propustkou (**Příloha 2B/19**). Za rybníkem míjí potok Štampův mlýn, a dostává se až k místu, kde potok vtéká do kamenné zdi. V této oblasti se nyní nenachází příliš mnoho vodohospodářských objektů, ačkoli plány byly mnohem větší.

Dne 27. října 1927, tedy velmi krátce po povodních proběhla informativní pochůzka podél Pokratického potoka, jejíž účelem bylo prohlédnutí tří oblastí navržených ke zřízení hrází a nádrží. Dále bylo zapotřebí prohlédnout poškozené části koryta (OÚ Litoměřice, 1984).

První oblast navržená roku 1928 pro vybudování hráze byla na Lbíně nedaleko Lbínského mlýnu, konkrétně v km 6,03 (**Příloha 4A**). Povodí zde obnáší 28 % celkového povodí. Odtokové množství za předpokladu maximální výšky srážek 100 mm činí při odtokovém koeficientu 50 % a čtyři hodiny trvajícím dešti 210 000 m³. Hráz měla mít výšku 17,5 m a délku 152,0 m.

Druhé místo se nachází cca 70 m nad Skalickým mlýnem. Povodí zde činí 39 % celkového povodí. Zemní hráze by zde měla zadržet 33 945 m³ vody. Výška hráze měla činit 12 m při vzduť 11 m. Profil údolí je zde méně příznivý než v prvním případě a obsah nádrže relativně nepatrný. Proto již komise navrhla, aby toto místo nebylo bráno v úvahu.

Třetím místem navrženým pro vybudování hráze byla oblast severně od Štampova mlýna (**Příloha 4B**). Povodí zde činí dokonce 45 % celkového povodí. Dle studií zde bylo možno zadržet 17,5 m vysokou hráz při vzduť 16 m celkem 187 800 m³ vody. Komise doporučila vypracovat projekt kombinované zemní hráze, jelikož příčný profil údolí zde není vhodný pro zděnou hráz.

8.2 Sídliště Pokratice

Druhá oblast začíná v místě, kde se u přepradu (**Příloha 2B/21**) potok dostává do zděného koryta. Jedná se o oblast, kde bylo ve 20. století vybudováno panelové sídliště. Po již zmíněných povodních zde byl potok ve 30. letech zaveden do zděného koryta s dlážděným dnem, čímž bylo celé koryto rozšířeno a došlo k zabezpečení okolní oblasti před dalšími povodněmi. V celé oblasti bylo také vytvořeno několik spádových stupňů (**Přílohy 2B/24, 26**). U budovy bývalého mlýnu v Pokraticích II vede komunikace, která je vzhledem k rozsáhlému sídlišti velmi používaná a potok je pod komunikací veden propustkou (**Příloha 2B/22**). Pro pěší jsou v této oblasti postaveny dvě lávky.

Právě zmíněná část spadá do rozsáhlého projektu „Regenerace panelového sídliště Pokratice“. Projekt je rozdělen do 6 etap mezi lety 2015 a 2020. Z těchto etap se Pokratického potoku týká především první etapa, která se uskutečnila v roce 2015.

V první etapě byla nejnákladnější přestavba lávky přes Pokratický potok. Přemostění potoka tak dostalo zcela jiný nádech, když byla zastaralá nevzhledná betonová lávka přeměněna na pohlednou lávku s dřevěným povrchem (**Příloha 2B/23**).

Podél potoka pak byla vysazena zeleň, opraveny chodníky, a to vše z důvodu většího začlenění tohoto významného prvku do okolní krajiny (<https://www.litomerice.cz>).

8.3 Oblast s opevňovacími tvárnici

Třetí oblast je oddělena od předchozí části přemostěním pozemní komunikace v ulici Březinova cesta (**Příloha 2B/27, 28**). Ze zděného koryta se potok dostává pod most a dále do třetí části, kde koryto již není zpevněno zdí, ale tvoří ho opevňovací tvárnice (**Příloha 2B/29**). Příčný profil koryta byl pozměněn z důvodu povodní ve 20. letech. Pro pěší se v této oblasti nachází dvě lávky, pod kterými potok protéká ve zpevněném korytu (**Přílohy 2B/30, 33**). Nejzajímavějším místem této oblasti je však křižovatka ulic Masarykova, Plešivecká, Revoluční, Teplická a Štursova, kudy je vedena také železniční trať. Jedná se o jednu z nejfrekventovanějších křižovatek v Litoměřicích a Pokratický potok je nyní pod touto křižovatkou veden propustkou, která byla vybudována v roce 1927 (**Přílohy 2B/31, 32**). Dále pokračuje tok stále v korytu zpevněném opevňovacími tvárnici.

8.4 Zatrubněná oblast

Poslední čtvrtá část začíná v místě, kde Pokratický potok vtéká do cca 920 m dlouhého podzemního tunelu nedaleko Vojtěšského náměstí u křižovatky ulic Werichova a U Katovny (**Příloha 2B/34**) a končí až v místě, kde ústí do řeky Labe. Tento úsek je specifický tím, že tunel je přerušen pouze na dvou místech v oblasti bývalého železničního tunelu, a to vždy pouze na pár metrů (**Přílohy 2B/35, 36**). Pokratický potok zde tedy téměř v celé části nelze vidět. Jednotlivé části tunelu jsou různého stáří a nejstarší z nich pochází pravděpodobně již z 1. poloviny 19. století (<http://spravnym.smerem.cz>).

Tunel byl budován v několika etapách. Dle slov vedoucího provozu povodí Ohře zde dokonce v některých částech zavedli prvotně tok do zděného koryta zahrádkáři, až později byl zakryt cíleně.

Ve vrchní části je tunel veden převážně betonovým korytem s čedičovým dnem. Spodní, vzhledově daleko zajímavější část, tvoří zdi z kamenů a cihel (**Příloha 2B/37**). Rychlejší proud vody je zde řešen kaskádovitými stupni rozmístěnými na několika místech (**Příloha 2B/36**). Dříve do tunelu ústily další tunelové chodby, které jsou dnes již většinou zazděné. V současnosti ústí v některých místech do tunelu přepady

odlehčovacích komor městské kanalizace. V nejspodnější části tunelu se již naskytne pohled na poměrně hlubokou vodu. Dále již Pokratický potok ústí do řeky Labe.

V posledních letech došlo ke dvěma zásadním opravám, které byly zapotřebí s ohledem na špatný stav zakrytého koryta, který byl zapříčiněn jeho stářím. První z nich proběhla v období únor-květen 2016. Jednalo se o cca 270 m² v oblasti Máchových schodů a projekt byl rozdělen na tři stavební objekty. Nejprve bylo třeba odtěžit část zeminy nad stropem koryta. Dále pak demontovat poškozený kryt, opravit ložní beton na opěrách a provést novou izolaci. V poslední fázi bylo provedeno železobetonové zaklopení, a nakonec byla položena geotextilie, štěrkopísek a vrchní zemina (www.cht.cz).

Druhá rekonstrukce, v oblasti, kde potok vtéká do tunelu, je aktuálně ve finální fázi. Jedná se o opravu 150 m železobetonové klenby, která obnášela hned několik kroků – tryskání vodou pod tlakem 1250 barů, ošetření stávající ocelové výztuže pasivačním nátěrem, plošné doplnění nové konstrukční výztuže klenby z KARI sítí a provedení stříkaného betonu ze suché směsi. Dále pak jde o oblast 115 metrů, kde bylo potřeba vyškrábání a vyčištění spár a stávající cihelné a kamenné klenby, provedení nového spárování a v některých místech i sanační omítka zdiva. Nyní již nejsou naplánovány další rozsáhlejší úpravy (<https://litomericky.denik.cz>).

9 Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit inventarizaci a fotodokumentaci historických a současných vodohospodářských objektů. Práce obsahuje dvě stěžejní části, týkající se právě zmíněných objektů. Těmto částem předcházelo studium teoretických materiálů, týkajících se zájmové oblasti a vodního hospodářství, které jsou stručně zpracovány v úvodních kapitolách.

V historii se v zájmovém území nacházelo 11 vodních mlýnů, které potkal nejrůznější osud. Šest budov mlýnů na svém místě již nestojí, zatímco zbylých pět budov se na svém místě nachází dodnes. Žádný z těchto mlýnů již však nevykazuje mlynářskou činnost. Litoměřicko je zemědělsky poměrně významná oblast, a tak je zde pochopitelný velký počet vodních mlýnů. Oproti jiným oblastem se však v zájmové oblasti nevyskytovala jiná zařízení na vodní pohon – hamry, sklářské či textilní podniky apod.

Se ztrácejícím se významem vody jako energie pro pohon těchto zařízení se značně změnila také podstata Pokratického potoka. Po zániku mlynářské činnosti se stalo okolí Pokratického potoka nezajímavou oblastí. Další vývoj Pokratického potoka určily povodně ve 20. letech 20. století.

Po těchto povodních docházelo k zabezpečovacím úpravám koryta Pokratického potoka, který tak byl rozdělen na 4 oblasti. V první z nich protéká nenarušenou krajinou Českého středohoří. Poté, co se dostává do městské části je veden zděným korytem, a to skrz panelové sídliště v Pokraticích. V další části je koryto zpevněno opevňovacími tvárnicemi. Zatímco v oblasti sídliště v Pokraticích proběhla regenerace, která zpříjemnila pohled na Pokratický potok a jeho nejbližší okolí, v části, kde je koryto zpevněno tvárnicemi je okolí nevyužitě a zanedbané. V poslední části je Pokratický potok veden dlouhým tunelem pod intravilánem města a není tak na obtíž při stavbách obydlí či komunikací a nepředstavuje nebezpečí v podobě dalších povodní.

Z velmi významného prvku krajiny se tak postupem času stává málo významný prvek, o jehož dřívějším významu má málokdo tušení.

10 Summary

The bachelor thesis deals with historical and contemporary water management objects in the catchment area of the Pokratický potok. The theoretical part defines the area of interest and describes its physical-geographical characteristics. Then there is theoretical knowledge of water management and brief characterization of basic water management objects.

In the practical part, two chapters were created using field research focused on the study of archival materials and the exploration of the researched area. Chapter *7 Historical water management objects in the area of interest* contains a description of the historical development of eleven water mills located in the researched area and Chapter *8 Contemporary water management objects in the area of interest* describes four distinct parts of the Pokratický potok, whose current status was greatly affected by the floods that occurred in Pokratice in the 1920s.

The thesis is supplemented with appendices containing cut-outs of archival maps, historical and contemporary photographs, list and map of the water management objects of the Czechoslovak Republic in 1930, an article on floods in Pokratice and project documentation of some of the water management objects in the area of interest.

11 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

BERAN, J. *Základy vodního hospodářství*. Vyd. 2. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2009. ISBN 978-80-213-1875-5.

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno: AOPK ČR, 2006. ISBN 80-86064-99-9.

DOUBEK, J. *Vodní a větrné mlýny*. Valašské Meziříčí: Občanské sdružení ochránců přírody Valašské Meziříčí, 2010. ISBN 978-80-254-9144-7.

Glockspergenův plán Litoměřic. 1726.

Hydroprojekt Praha. *Úprava Pokratického potoka v Litoměřicích: obj. č. 2 – úprava km 1,577 - 2,116*. Praha: Hydroprojekt Praha, 1979.

KAŇKOVSKÝ, P. a kol. *Vodní stavby a vodní hospodářství*. Praha: Pro Vyšší odbornou školu stavební a Střední školu stavební Vysoké Mýto vydal Institut environmentálních služeb, c2013. ISBN 978-80-905202-2-6.

KOLKA, M. *Technická zařízení na vodní pohon na Cvikovsku: zařízení na vodní pohon: katalog staveb A-Z*. Liberec: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci, 2012. ISBN 978-80-904852-8-7.

KREYBICH, F. J. H. *Kreybichův plán Litoměřic*. 1821.

KREYBICH, F. J. H. *Topographische charte Leitmeritz*. 1821.

MAREK, V. a ROTTER, J. *Litoměřice v proměnách času*. Hostivice: Baron, 2013. ISBN 978-80-86914-75-6.

Ministerstvo veřejných prací. *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé: stav koncem roku 1930*. Praha: Ministerstvo veřejných prací, 1932.

OÚ Litoměřice. *Vodní kniha Okresního úřadu Litoměřice: Kolaudace turbíny postavené v mlýně čp. 34 v Pokraticích*. Okresní úřad v Litoměřicích, 1984.

OÚ Litoměřice. *Vodní kniha Okresního úřadu Litoměřice: Povolení k postavení Francisovy turbíny*. Okresní úřad v Litoměřicích, 1984.

OÚ Litoměřice. *Vodní kniha Okresního úřadu Litoměřice: Protokol o informativní pochůzce Pokratického potoka dne 27. října 1927*. Okresní úřad v Litoměřicích, 1984.
Plan der Stadt Leitmeritz. 1883.

POKORNÝ, J. *Vodní hospodářství: stavby v rybářství*. Praha: Informatorium, 2009. ISBN 978-80-7333-071-2.

Technické oddělení pro úpravu řek z. s. p. *Situace hráze km 3,42 Pokratického potoka v kat. obci Pokratice*. Praha: Technické oddělení pro úpravu řek z. s. p., 1928.

Technické oddělení pro úpravu řek z. s. p. *Situace hráze km 6,03 Pokratického potoka v kat. obci Lbín*. Praha: Technické oddělení pro úpravu řek z. s. p., 1928.

TOMÁŠEK, M. *Atlas půd České republiky*. Praha: Český geologický ústav, 1995. ISBN 80-7075-198-3.

Ústav územního rozvoje. *Přestavba a regenerace sídel a krajiny: sborník z konference AUÚP, Litoměřice 6.-7.10.2016*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2017. ISBN 978-80-873-18-56-0.

QUITT, E. *Klimatické oblasti Československa: Climatic regions of Czechoslovakia*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971. *Studia geographica*.

Internetové zdroje

BALVÍN, J. Zase bude klid. Oprava tunelu pro Pokratický potok v Litoměřicích finišuje. *Litoměřický deník* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:
https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/s-opravou-tunelu-v-litomerich-finisuji-20190321.html.

Barokní mlýn. *Hrady.cz* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:
<https://www.hrady.cz/index.php?OID=11394>.

BŘEŇOVÁ, E. Litoměřice žádají o dotaci na regeneraci části Pokratic. *Město Litoměřice* [online]. 3. 2. 2015 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z:
<https://www.litomerice.cz/aktuality/2322-litomerice-zadaji-o-dotaci-na-regeneraci-casti-pokratic>.

BŘEŇOVÁ, E. Revitalizace sídliště v Pokraticích směřuje ke druhé etapě. *Město Litoměřice* [online]. 25. 11. 2015 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z:

<https://www.litomerice.cz/aktuality/3242-revitalizace-sidliste-v-pokraticich-smeruje-ke-druhe-etape>.

Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2 880: Leitmeritz. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/coc/coc_data/4171-1/4171-1-006_index.html.

Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2 880: Pokratitz. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/coc/coc_data/5965-1/5965-1-003_index.html.

Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2 880: Skalitz. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/coc/coc_data/6914-1/6914-1-001_index.html.

Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2 880: Welbine. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/coc/coc_data/3836-1/3836-1-004_index.html.

České středohoří. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://ceskestredohori.ochranaprirody.cz>.

Geologie. *Národní geoportal INSPIRE* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z:

<https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=Geology&keywordList=inspire>.

Indikační skica: Leitmeritz. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843 [cit. 2019-03-25].

Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/skici/skici/LIT/LIT257018430/LIT257018430_index.html.

Indikační skica: Pokratitz. *ČÚZK: archivní mapy* [online]. 1843 [cit. 2019-03-25].

Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/skici/skici/LIT/LIT401018430/LIT401018430_index.html.

Indikační skica: Skalitz. ČÚZK: *archivní mapy* [online]. 1843. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/skici/skici/LIT/LIT529018430/LIT529018430_index.html.

Indikační skica: Welbine. ČÚZK: *archivní mapy* [online]. 1843. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/skici/skici/LIT/LIT636018430/LIT636018430_index.html.

Kambizem. *Elektronický taxonomický klasifikační systém půd ČR* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z:

http://klasifikace.pedologie.czu.cz/index.php?action=showPudniTyp&id_categoryNode=167.

Lbín. *OÚ Hlinná: MČ Hlinná, Tlučeň, Lbín, Kundratice a Mentaurov* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.hlinna.cz/mistni-casti/lbin/>.

Lbínský mlýn: Historie. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6863-lbinsky-mlyn>.

Lbínský mlýn: Identifikační údaje. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6863-lbinsky-mlyn>.

Mlýn v Krupce: Architektura. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6811-mlyn-v-krupce>.

Mlýn v Krupce: Technologické vybavení, pohon. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6811-mlyn-v-krupce>.

Mlýn v Pokraticích II: Architektura. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2596-mlyn-v-pokraticich-ii>.

Mlýn v Pokraticích IV: Identifikační údaje. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2598-mlyn-v-pokraticich-iv>.

Mlýn v Litoměřicích, Masarykově ulici: Historie. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6817-mlyn-v-litomerich-masarykove-ulici>.

Mlýn v Litoměřicích, Masarykově ulici: Technologické vybavení, pohon. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6817-mlyn-v-litomerich-masarykove-ulici>.

Mlýn v Litoměřicích, za hradbami: Identifikační údaje. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6820-mlyn-v-litomerich-za-hradbami>.

Mlýn v Litoměřicích, za hradbami: Technologické vybavení, pohon. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/6820-mlyn-v-litomerich-za-hradbami>.

Oprava koryta Pokratického potoka [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.cht.cz/aktuality/oprava-koryta-pokratickeho-potoka/>.

Originální mapa stabilního katastru Čech 1:2 880: Leitmeritz. ČÚZK: *archivní mapy* [online]. 1843 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/omc/omc_pom/omc_wms_01.html?mapfile=3547_04&image_dir=3547&maxextent=0,-6851,8413,0.

Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546986/1300721803.pdf/bcb6d91b-626f-41fd-a705-3f7a49265b4d?version=1.0>.

Půda. *Národní geoportál INSPIRE* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=Soil&keywordList=inspire>.

Regenerace panelového sídliště Pokratice – Litoměřice III. etapa (2017). *Město Litoměřice* [online]. [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://www.litomerice.cz/images/Clanky/ksat/podklady-na-mimoradnezem-18-10-2016.pdf>.

Skalický mlýn: Historie. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2593-skalicky-mlyn>.

Skalický mlýn: Identifikační údaje. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2593-skalicky-mlyn>.

Speciální mapy 3. vojenského mapování 1: 75 000: ÚSTÍ n. L. a LITOMĚŘICE. ČÚZK: *archivní mapy* [online]. Vojenský zeměpisný ústav v Praze, 1929 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topo3v75/topo3v75_data/3752/3752_03_index.html.

Štampův mlýn: Historie. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2594-stampuv-mlyn>.

Štampův mlýn: Identifikační údaje. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2594-stampuv-mlyn>.

Štampův mlýn: Technologické vybavení, pohon. *Vodní mlýny* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/2594-stampuv-mlyn>.

Topografická mapa v systému S–1952 1:25 000: M-33-53-A-d (Litoměřice). ČÚZK: *archivní mapy* [online]. Generální štáb Československé lidové armády, 1952 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/025k/M_33_53_A_d_index.html.

Tunel Pokratického potoka. *Správným směrem* [online]. 2015 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://spravnym.smerem.cz/Tema/Tunel%20Pokratického%20potoka>.

Vše o Žitenicích. *Žitenice* [online]. cit. 2019-02-27]. Dostupné z: http://www.zitenice.eu/vismo/dokumenty2.asp?id_org=19719&id=75031&p1=1602.

I. vojenské (josefské) mapování – Čechy 1:28 800: mapový list č. 39. *Laboratoř geoinformatiky* [online]. 1764-1768. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce&map_list=c039.

II. vojenské (františkovo) mapování – Čechy 1:28 800: mapový list W_4_I. *Laboratoř geoinformatiky* [online]. 1836-1852. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce&map_list=W_4_I.

II. vojenské (františkovo) mapování – Čechy 1:28 800: mapový list W_5_I. *Laboratoř geoinformatiky* [online]. 1836-1852 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce&map_list=W_5_I.

Zdroje pro tvorbu map

ArcČR® 500: verze 3.3. *ARCDATA Praha* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>.

WMS – Základní mapa ČR 1:25 000. *ČÚZK: Prohlížečí služby – WMS* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(s22ymk24a0l5ijfdnuuwc5h\)\)/Default.aspx?mode=TextMe ta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311](https://geoportal.cuzk.cz/(S(s22ymk24a0l5ijfdnuuwc5h))/Default.aspx?mode=TextMe ta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311).

Přílohy

Příloha 1 – Výřezy archivních map

01 Výřez z I. vojenského mapování – Lbínský mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

02 Výřez z II. vojenského mapování – Lbínský mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

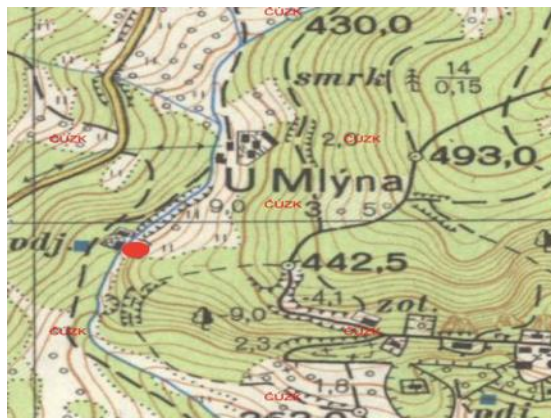
03 Výřez ze speciálních map 3. vojenského mapování – Lbínský mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

04 Výřez z Indikační skici 1843 – Lbínský mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

05 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Lbínský mlýn (Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

06 Výřez z topografické mapy S-1952 – Lbínský mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

07 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Lbínský mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

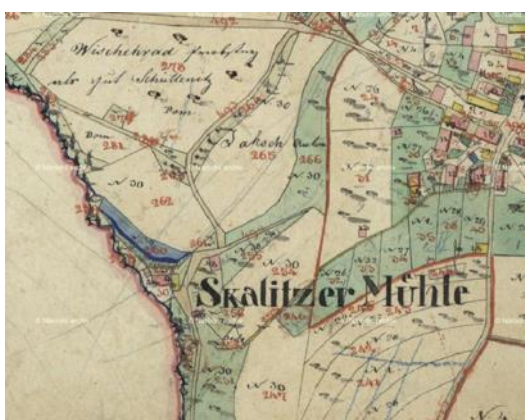
08 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Skalický mlýn (Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

09 Výřez z II. vojenského mapování – Skalický mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

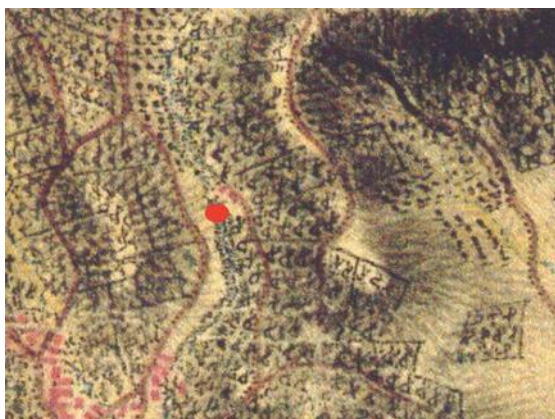
10 Výřez ze speciálních map 3. vojenského mapování – Skalický mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

11 Výřez z Indikační skici 1843 – Skalický mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

12 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Skalický mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

13 Výřez z I. vojenského mapování – Štampův mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

14 Výřez z II. vojenského mapování – Štampův mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

15 Výřez ze speciálních map 3. vojenského mapování – Štampův mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

16 Výřez z Indikační skici 1843 – Štampův mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

17 Výřez z Císařských otisků map stabilního katastru Čech – Štampův mlýn (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

18 Výřez z II. vojenského mapování – Mlýn v Pokraticích I (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

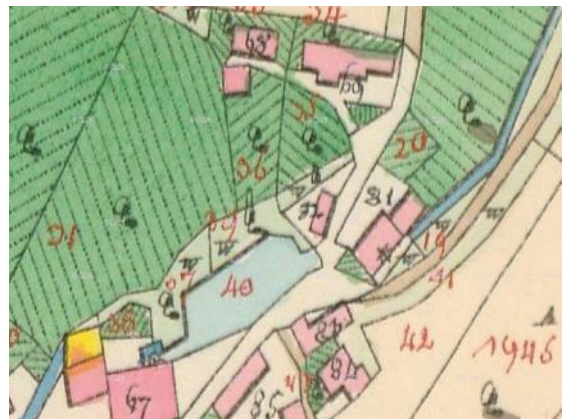
19 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Mlýn v Pokraticích I
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

20 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Pokraticích I
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

21 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Mlýn v Pokraticích II
(Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

22 Výřez z Císařských povinných otisků stabilního katastru Čech – Mlýn v Pokraticích II
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

23 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Pokraticích II
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

24 Výřez ze speciálních map 3. vojenského mapování – Mlýn v Pokraticích II
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

25 Výřez z II. vojenského mapování – Mlýn v Pokraticích III

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

26 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Pokraticích III

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

27 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Mlýn v Pokraticích III

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

28 Výřez z I. vojenského mapování – Mlýn v Pokraticích IV

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

29 Výřez z II. vojenského mapování – Mlýn v Pokraticích IV

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

30 Výřez z Kreybichova plánu Litoměřic 1821 – Mlýn v pokraticích IV

(Zdroj: Kreybichův plán Litoměřic, 1821)

31 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Mlýn v Pokratících IV
(Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

32 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Pokratících IV
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

33 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Mlýn v Pokratících IV
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

34 Výřez z Glockspergenova plánu Litoměřic 1726 – Mlýn v Masarykově ulici
(Zdroj: Glockspergenův plán Litoměřic, 1726)

35 Výřez z Kreybichova plánu Litoměřic 1821 – Mlýn v Masarykově ulici (Zdroj: Kreybichův plán Litoměřic, 1821)

36 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Mlýn v Masarykově ulici (Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

37 Výřez z II. vojenského mapování – Mlýn v Masarykově ulici
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

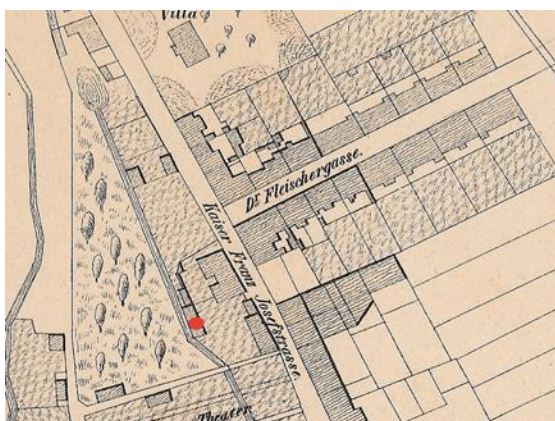
38 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Masarykově ulici
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

39 Výřez z Originální mapy stabilního katastru Čech – Mlýn v Masarykově ulici
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

40 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Mlýn v Masarykově ulici
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

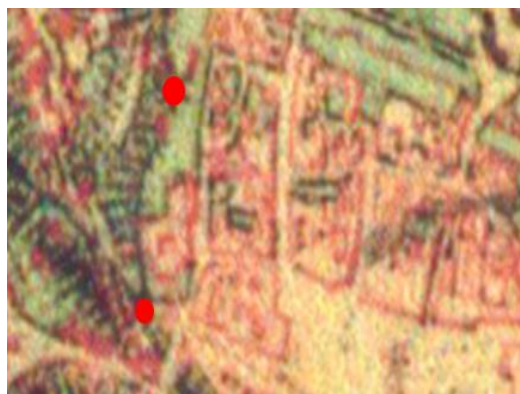
41 Výřez z Plan der Stadt Leitmeritz 1883 – Mlýn v Masarykově ulici (Zdroj: Plan der Stadt Leitmeritz, 1883)

42 Výřez z Topographische charte Leitmeritz 1821 – Mlýn za hradbami a mlýn v Krupce
(Zdroj: Topographische charte Leitmeritz, 1821)

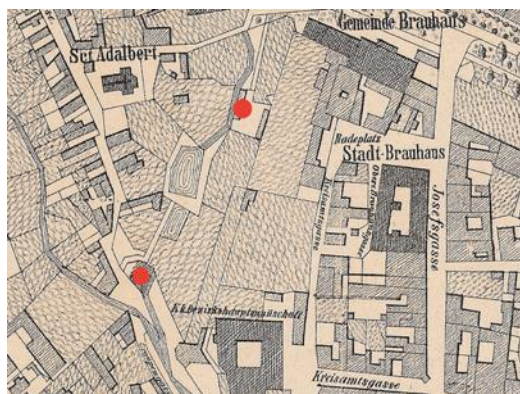
43 Výřez z Kreybichova plánu Litoměřic 1821 – Mlýn za hradbami a mlýn v Krupce (Zdroj: Kreybichův plán Litoměřic, 1821)

44 Výřez z II. vojenského mapování – Mlýn za hradbami a mlýn v Krupce (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

45 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Mlýn za hradbami a mlýn v Krupce (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

46 Výřez z Plan der Stadt Leitmeritz 1883 – Mlýn za hradbami a mlýn v Krupce (Zdroj: Plan der Stadt Leitmeritz, 1883)

47 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Litoměřicích, za hradbami (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

48 Výřez z Originální mapy stabilního katastru Čech – Mlýn v Litoměřicích, za hradbami (Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

49 Výřez z Indikační skici 1843 – Mlýn v Krupce
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

50 Výřez z Originální mapy stabilního katastru Čech – Mlýn v Krupce
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

51 Výřez z Glockspergenova plánu Litoměřic 1726 – Mlýn v Krupce
(Zdroj: Glockspergenův plán Litoměřic, 1726)

52 Výřez z I. vojenského mapování – Mlýn v Krupce
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

53 Výřez z Císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech – Barokní mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

54 Výřez z Indikační skici 1843 – Barokní mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

55 Výřez z Originální mapy stabilního katastru
Čech – Barokní mlýn
(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

56 Výřez z Plan der Stadt Leitmeritz 1883 –
Barokní mlýn
(Zdroj: Plan der Stadt Leitmeritz, 1883)

Příloha 2 – Fotodokumentace vodohospodářských objektů v zájmovém území

2A – Historické vodohospodářské objekty v zájmovém území

01 Rekreční objekt namísto bývalého Lbínského mlýna (Foto: Simon, 3/2019)

02 Restaurace Skalický mlýn, přelom 18. a 19. století (Zdroj: <http://vodnimlyny.cz>)

03 Současný stav Skalického mlýna (Foto: Simon, 3/2019)

04 Pozůstatky Štampová mlýna (Foto: <http://vodnimlyny.cz>)

05 Současný stav Štampová mlýna (Foto: Simon, 3/2019)

06 Rodinný dům namísto Mlýnu v Pokraticích I (Foto: Simon, 3/2019)

07 Bývalá lednice Mlýnu v Pokraticích II
(Foto: Simon, 3/2019)

08 Prostor bývalého Mlýnu v Pokraticích III
(Foto: Simon 3/2019)

09 Řadové domky v místě bývalého Mlýnu
v Pokraticích IV (Foto: Simon, 3/2019)

10 Prostor bývalého Mlýnu v Litoměřicích,
Masarykově ulici (Foto: Simon, 3/2019)

11 Mlýn v Litoměřicích, za hradbami, 1933
(Zdroj: Marek V. a Rotter J., 2013)

12 Park V. Havla namísto Mlýnu v Litoměřicích,
za hradbami (Foto: Simon, 3/2019)

13 Současný stav Mlýnu v Krupce
(Foto: Simon, 3/2019)

14 Současný stav Barokního mlýnu
(Foto: Simon, 3/2019)

2B – Současné vodohospodářské objekty v zájmovém území

15 Propustka pod pozemní komunikací
nad Bývalým Lbínským mlýnem
(Foto: Simon, 3/2019)

16 Kamenná hráz nad bývalým Lbínským
mlýnem – lapač splavenin (Foto: Simon, 3/2019)

17 Kamenná hráz pod bývalým Lbínským mlýnem, lapač splavenin (Foto: Simon, 3/2019)

18 Vypuštěný Pokratický rybník (Foto: Simon, 3/2019)

19 Propustka pod příjezdovou cestou k Pokratickému rybníku (Foto: Simon, 3/2019)

20 Napuštěný Pokratický rybník (Foto: Simon, 3/2019)

21 Přepad na Pokratickém potoce (Foto: Simon, 3/2019)

22 Propustka pod komunikací na sídlišti v Pokraticích (Foto: Simon 3/2019)

23 Zrekonstruovaná lávka přes Pokratický potok v místě, kde je veden zděným korytem (Foto: Simon, 3/2019)

24 Spádový stupeň ve zděném korytu Pokratického potoka (Foto: Simon, 3/2019)

25 Lávka přes Pokratický potok, v pozadí zrekonstruovaná lávka (Foto: Simon, 3/2019)

26 Spádový stupeň ve zděném korytu Pokratického potoka (Foto: Simon, 3/2019)

27 Přemostění v ulici Březinova cesta, pohled shora (Foto: Simon, 3/2019)

28 Přemostění v ulici Březinova cesta, pohled zespod (Foto: Simon, 3/2019)

29 Zpevněné koryto pomocí opevňovacích tvárnic (Foto: Simon, 3/2019)

30 Lávka nad Pokratickým potokem v místě, kde je koryto zpevněno opevňovacími tvárnicemi (Foto: Simon, 3/2019)

31 Propustka pod křižovatkou ulic Masarykova, Plešivecká, Teplická, Revoluční a Štursova – pohled shora (Foto: Simon, 3/2019)

32 Propustka pod křižovatkou ulic Masarykova, Plešivecká, Teplická, Revoluční a Štursova – pohled zespod (Foto: Simon, 3/2019)

33 Lávka přes Pokratický potok v místě, kde je veden hlubokým údolím (Foto: Simon, 3/2019)

34 Počátky tunelu v Litoměřicích (Foto: Simon, 3/2019)

35 Přerušení tunelu Pokratického potoka 1/2
(Foto: Simon, 3/2019)

36 Přerušení tunelu Pokratického potoka 2/2
(Foto: Simon, 3/2019)

37 Kaskádovité stupně v tunelu Pokratického potoka (Zdroj: <http://spravnym.smerem.cz>)

38 Spodní část tunelu vystavěná z kamene a cihel (Zdroj: <http://spravnym.smerem.cz>)

Příloha 3 – Povodeň v Pokraticích (článek)

42.

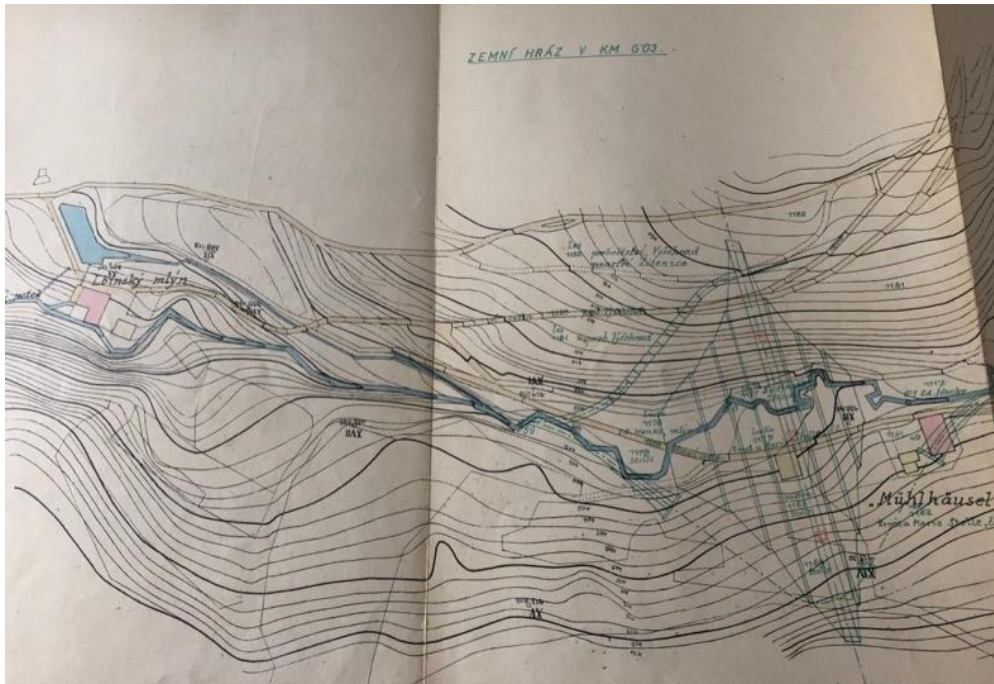
POVODEŇ V POKRATICÍCH

Život bez vody si nelze ani představit. Voda však může život člověka někdy i velmi nebezpečně ohrozit a po relativně krátké chvíli jej připravit i o majetek. Tragicky se proto může projevit i potok, který se jednou za téměř sto let promění v běsnící živel. Jeho síla a ničivé účinky se nedají ničím zastavit. Tak se stalo i v Pokraticích 11.-12.srpna 1925 dle staré pokratické kroniky, založené roku 1857, pod názvem „Gedeng Buch für die Gemeinde Pokratitz, angefangen im Jahre 1857“, o které je v této knize již zmínka v úvodu. Dle jiných pramenů se tak stalo 15.června roku 1926. Je vcelku možné, že se jedná o dvě stejné příhody, které se mohly po roce opakovat. Snad poslední podobná událost, slabší intenzity, se stala r.1986, kdy koryto Pokratce naplnily ještě vody z rozvodněného potůčku z „Hervertova údolí“. Tehdy nestačilo odvodnění pod můstkem u školy a vodní příval s sebou odnášel po silnici přes Pokratice až do Litoměřic k závorám hlínu, různou suť a dříví z domků (Marešovi, Humlovi), které právě podléhaly demoličnímu příkazu a byly proto již zbourány.

Pokratický potok, Pokratce, má zřejmě dva prameny. Jeden, slabší, se vyskytuje u osady Lbín, asi 800 m severovýchodně u cesty, která vede přes hřbet Dlouhého vrchu do Staňkovic. Druhý pramen se nachází severozápadně pod úbočím Dlouhého vrchu. Oba potůčky se slévají do jednoho koryta v údolí pod Lbínem u mlýna. Potok pak protéká údolím mezi obcí Skalice a bývalou letní restaurací Mentaurov, pod Bílými stráněmi přes Pokratice a Litoměřice dále až k jihu. Zde se pak vlévá do Labe a tím končí jeho pout'.

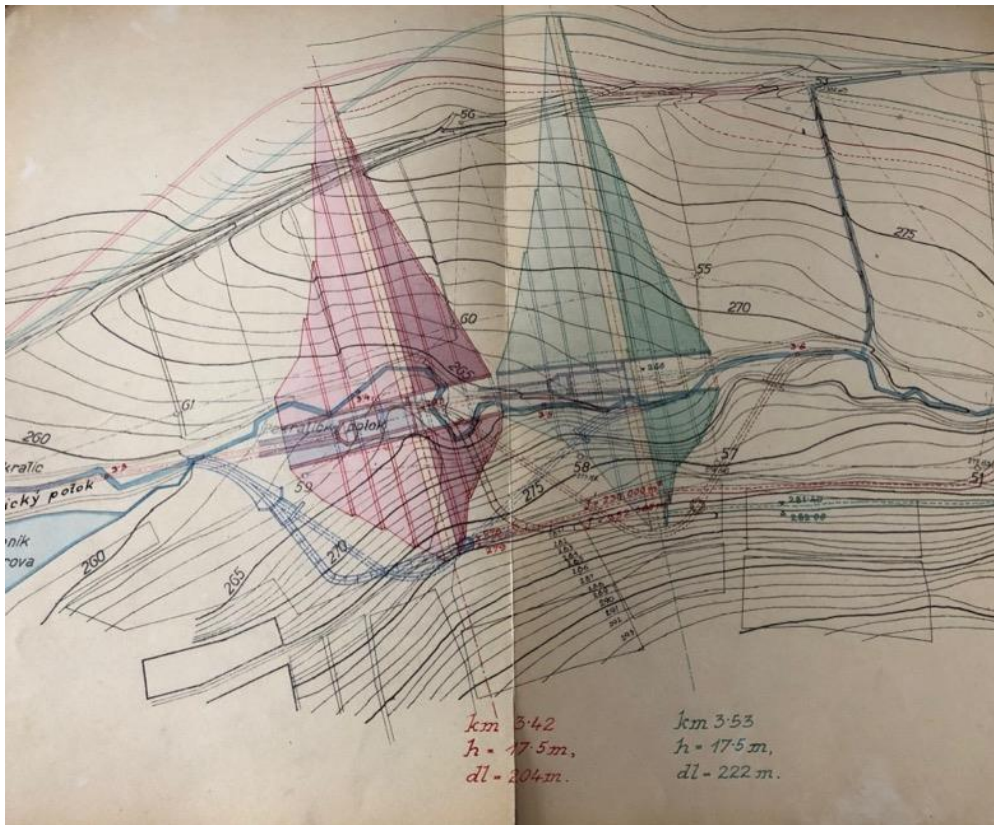

Příloha 4 – Projektové dokumentace vodohospodářských staveb v zájmovém území

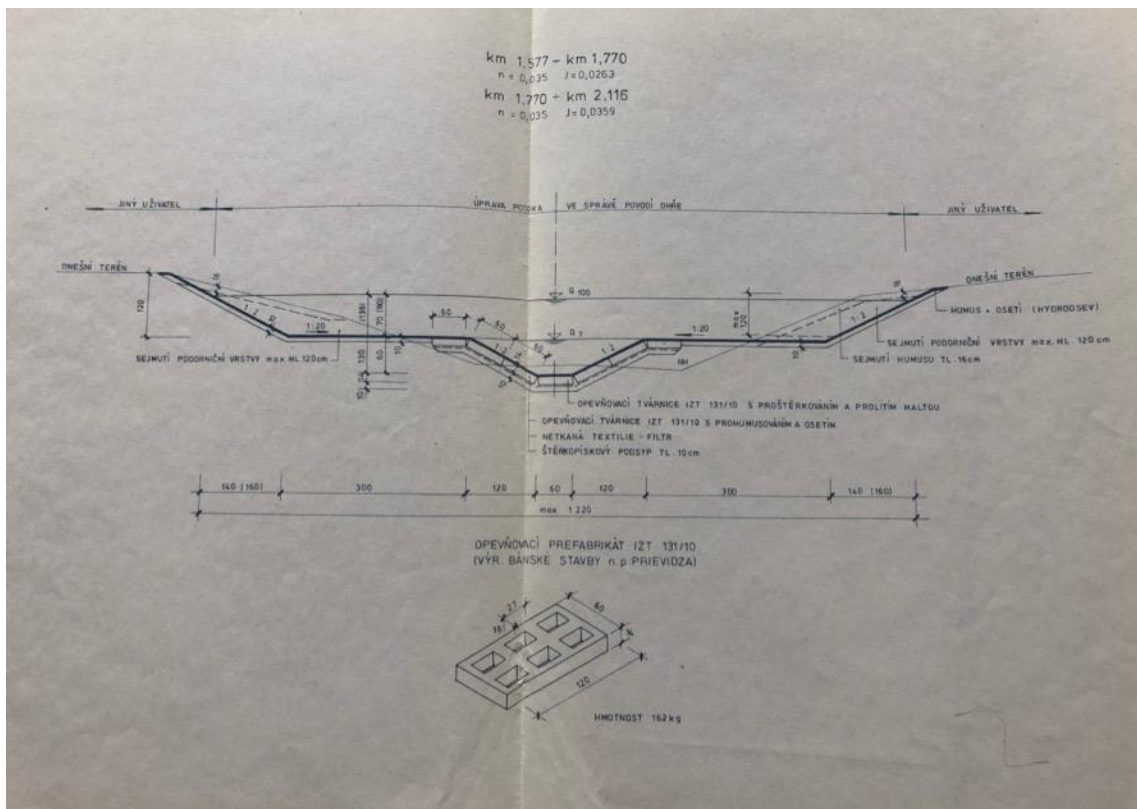
4A – Plánovaná hráz v km 6,03 nad Lbínským mlýnem – 1928

(Zdroj: Technická oddělení pro úpravu řek z. s. p.)

4B – Plánovaná hráz v km 3,42 nad Štampovým mlýnem – 1928

(Zdroj: Technické oddělení pro úpravu řek z. s. p.)

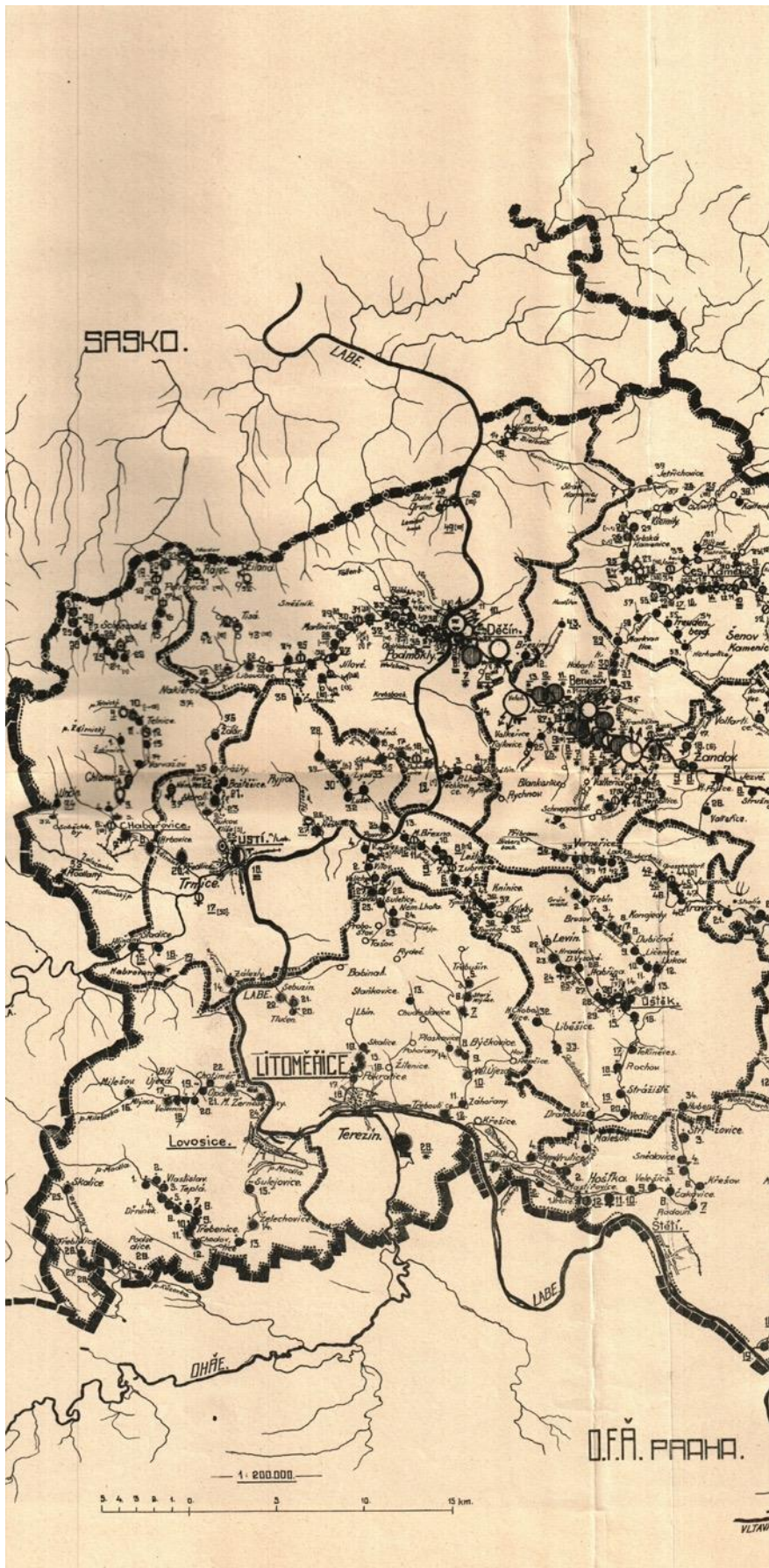

4C – PŤićnĚ řez koryta PokratickĚho potoka v km 1,577-2,116, rok 1979 (Zdroj: Hydroprojekt Praha, 1979)

Příloha 5 – Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, 1930

Okresní finanční ředitelství Litoměřice.								
Důchodkový kontrolní úřad Litoměřice.								
Běžné číslo vodního díla	Název toku, na němž je vodní dílo zbudováno	Místo podniku. Obec, č. s. pop.	Podnikatel vodního díla	Druh živnosti nebo průmyslu	Počet a druh vodních motorů	Množství vody v m ³ /vř.	Spád v m	Normální výkon vodního díla v k. s.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Hoštecký potok	Vrbice 21	Karolína Reibesteinová	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'118	3'43	3'49
2	Hoštecký potok	Vrbice 63	Dr. ing. Ad. Pokorný	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'205	4'2	8'72
3	Krnovka	Okna 5	Jos. Drábek	mlýn	1 turbína Francis	0'25	5'—	12'5
4	Ouštecký potok	Polepy 44	Rudolf Garle	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'121	4'1	3'53
5	Třebošínský potok	Třebošín 54	Anna Keinechová	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'050	4'6	2'—
6	Třebošínský potok	Starý Mlýnec	Aug. Heller	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'074	4'7	3'—
7	Dreibergbach	Býčkovice 38	Ant. Reichel	mlýn	1 turbína Francis	0'085	6'2	5'27
8	Býčkovický potok	Býčkovice 6	M. Schneiderová	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'046	5'8	2'3
9	Býčkovický potok	Býčkovice 51	Karel Dressler	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'072	4'8	3'—
10	Býčkovický potok	Velký Újezd 3	Rudolf Honke	mlýn a pila	2 kola na svrchní vodu	0'179	5'3	6'3
11	Býčkovický potok	Záhořany 12	Kar. Jelínek	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'094	4'5	3'64
12	Býčkovický potok	Třeboutice 35	Rud. Blum	mlýn	1 turbína Francis	0'16	5'2	8'5
13	Rydečský potok	Staňkovice 31	Jos. Werner	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'059	5'15	2'56
14	Ploškovický potok	Ploškovice 3	Státní volkostatek	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'045	6'5	2'5
15	Pokratický potok	Pokratice 105	Rich. Müller	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'056	6'7	3'20
16	Pokratický potok	Pokratice 34	Vavř. Schmidt	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'155	9'5	15'—
17	Pokratický potok	Pokratice 35	Jos. Marek	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'044	5'—	1'90
18	Pokratický potok	Pokratice 82	Eduard Horn	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'060	5'75	3'—
19	Lbínský potok	Skalice 30	Aug. Rupprich	mlýn	1 turbína stará	—	—	4'—
20	Tlučenský potok	Sebuzín 1	Frant. Veit	mlýn a pila	2 kola na svrchní vodu	0'073	5'5	3'50
21	Tlučenský potok	Sebuzín 65	Josef Strecker	mlýn a pila	1 kolo na svrchní vodu	0'033	8'5	2'42
22	Tlučenský potok	Sebuzín 40	Josef Ulrich	mlýn a pila	1 kolo na svrchní vodu	0'040	6'6	2'28
23	Homolský potok	Něm. Lhota 26	Fr. Richter	pila	1 kolo na svrchní vodu	0'075	4'6	3'—
24	Homolský potok	Něm. Lhota 18	Fr. Schneider	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'070	5'15	3'—
25	Homolský potok	Sulečice 20	Rud. Spiegelhauer	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'043	7'5	2'2
26	Homolský potok	Zálezly 15	Josef Richter	mlýn a elektrárna	2 kola na svrchní vodu	0'04	5'8	2'—
27	Homolský potok	Zálezly 13	Eduard Köcher	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'061	4'5	2'—
28	Ohře	Terezín 302	Spol. mlýny sp. s r. o.	mlýn	2 turbíny Girard	8'800 6'850	2'55	90'— 70'—

5A – Ukázka ze seznamu vodních děl republiky Československé k roku 1930

5B – Výřez z mapy vodních děl republiky Československé k roku 1930